

บทที่ 7

การวิเคราะห์โครงสร้างภายในทางภูมิศาสตร์การเมืองของรัฐ (An Analysis the Internal Structure in Political Geography of State)

วัตถุประสงค์

เมื่อนักศึกษาได้ศึกษาและอ่านบทที่ 7 นี้แล้ว นักศึกษาสามารถอธิบาย และตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาต่อไปนี้ได้ถูกต้อง

1. รัฐอุดมคติ เป็นองค์การทางการเมืองที่มีความสมบูรณ์แบบรูปธรรมและเหมาะสมต่อทุกรูปแบบของรัฐทุกสมัย
2. สามารถนำองค์ประกอบของรัฐอุดมคติไปวิเคราะห์ และเปรียบเทียบโครงสร้างภายในของแต่ละประเทศได้
3. สามารถวิเคราะห์โครงสร้างภายในทางภูมิศาสตร์การเมืองของรัฐ โดยใช้องค์ประกอบทางภูมิศาสตร์ภายในสิ่งแวดล้อมทางการเมืองทางเศรษฐกิจและสังคมได้
4. สามารถวิเคราะห์แรงแยกออกจากศูนย์กลาง และแรงรวมเข้าสู่ศูนย์กลางของหน่วยการเมือง ตั้งแต่ระดับหน่วยการเมืองขนาดเล็กไปจนถึงระดับหน่วยการเมืองขนาดใหญ่และระดับสูงได้
5. การบูรณาการทางการเมือง โดยทางนโยบายตามอุดมการณ์ และตามการปฏิบัติ
6. สามารถวิเคราะห์โครงสร้างภายในของรัฐ โดยองค์ประกอบทางการเมืองทางสังคมและเศรษฐกิจของรัฐในระบบทุนนิยมได้
7. การสร้างสถาบันทางนามธรรมเป็นวิธีการ (means) ของการปกครองระบอบประชาธิปไตยส่วนหนึ่ง
8. สามารถจัดระดับรัฐต่างๆ ที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยพิจารณาจากโครงสร้างภายในของรัฐต่างๆ ด้าน

9. สามารถอธิบายถึงชื่อบุคคล และผลงานของบุคคลเหล่านั้น ซึ่งเป็นนักภูมิศาสตร์การเมืองและนักรัฐศาสตร์ผู้ซึ่งเสนอแนวคิดในการวิเคราะห์โครงสร้างภายในรัฐ

10. อธิบายศัพท์ได้อย่างน้อย 5 ศัพท์

บทนำ

ได้มีการศึกษาถึงแบบแผนการรวมตัวทางการเมืองโดยกลุ่มชนในภูมิภาคต่างๆ ของโลกซึ่งกลุ่มชนเหล่านั้นได้รวมตัวกันเป็นชาติและตั้งถิ่นฐานอยู่ในขอบเขตที่ต้องการ โดยมีระบบ การเมืองที่แตกต่างกันไปหรืออาจเหมือนกันก็ได้ และรัฐประชาชาติที่เกิดขึ้นมานั้นอาจจะเกิดในชุด ของรัฐโบราณ หรือรัฐใหม่ก็ตาม รัฐจึงเป็นโครงสร้างที่สำคัญที่ประชาชนจะต้องใช้อยู่อาศัย และเมื่อ ประชาชนได้รวมกลุ่มกันขึ้น ก็จำเป็นต้องมีรัฐบาล รัฐบาลในฐานะที่เป็นองค์การทางการเมืองจำต้อง มีกิจกรรมมากมายหลายอย่าง เพื่อช่วยเหลือให้บริการกับประชาชนที่เป็นสมาชิกของประเทศนั้นๆ รัฐมีขนาดแตกต่างกัน รวมทั้งรัฐก็มีรูปร่างแตกต่างกันด้วย รัฐเกิดขึ้นโดยมีประชาชน ซึ่งรวมกันเป็น ชาติอาศัยอยู่บนพื้นที่อันเป็นอาณาเขต ซึ่งไม่สามารถจะเลือกสภาพทางภูมิศาสตร์ได้ ฉะนั้นกระบวนการ ในการบริการแก่ประชาชนย่อมไม่เกิดความล้มเหลว เลนท์เนอร์ (Howard H. Lentner 1984, 368) ได้สรุปว่ารัฐเป็นองค์การทางการเมืองที่มีความสลับซับซ้อน และมีองค์ประกอบที่เป็นส่วน รูปธรรมและนามธรรม ดังนี้ คือ (1) ดินแดน (territory) (2) ประชากร (population) (3) ความต่อเนื่อง (continuity) (4) รัฐบาล (government) (5) การปฏิบัติหน้าที่ทาง ด้านความมั่นคง/การดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อย/การให้ความยุติธรรมและสวัสดิการสังคม (security, order/justice and welfare) (6) ทรัพยากร (resources) (7) การ ค้าง (finances) (8) ระบบราชการ (bureaucracy) (9) อำนาจอธิปไตย (sovereignty) และ (10) การดำรงอยู่ในสังคมแห่งรัฐต่างๆ หรือสังคมโลก (existence as part of a society of states) องค์ประกอบทั้งหมดนี้จะเป็นหลักกำหนดขอบเขตของการวิเคราะห์โครงสร้างของรัฐ

รัฐอุดมคติ (The Ideal States)

ในการพิจารณาว่ารัฐที่สมบูรณ์แบบนั้นมีสภาพเช่นไรจึงจะถือว่าเป็นรัฐอุดมคติ อาจเป็น การมองรัฐในแง่นามธรรมคือเป็นสิ่งที่ปรากฏขึ้นในห้วงของความคิดว่าควรจะเป็นแบบรูปอย่างใด อีกนัยหนึ่งองค์ประกอบของรัฐก็มีสิ่งที่เป็นรูปธรรมอยู่ด้วย ดังเช่น อาณาเขต ดินแดน ลักษณะภูมิ ประเทศรวมทั้งประชากรและทรัพยากรของรัฐ ดังนั้นรัฐอุดมคติจึงเป็นสิ่งที่มนุษย์ปรารถนาที่จะก้าว ไปถึงจุดนั้น แต่อย่างไรก็ตามมนุษย์ย่อมไม่อาจปฏิเสธความจริงในข้อที่ว่า มนุษย์ไม่อาจเลือกที่เกิด ได้ และประชาชนไม่อาจสร้างรัฐโดยมีขอบเขตของรัฐตามที่ตนต้องการได้ เป็นต้น

อริสโตเติล (Aristotle 384-322 B.C.) นักปรัชญาเมธีชาวกรีกมีแนวความคิดทางการเมืองเกี่ยวกับรัฐอุดมคติว่าจะต้องพิจารณาจากปัจจัยต่างๆ 5 ประการดังนี้

1. ขนาดของประชากร (Population Size) ประชากรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของรัฐ ถ้าไม่มีประชากรรัฐก็จะเกิดขึ้นไม่ได้ ประชากรย่อมเป็นที่มาแห่งกำลังความสามารถหรืออำนาจของประเทศ ปัญหาอยู่ที่ว่า ควรมีจำนวนประชากรเท่าใดจึงจะมีฐานะเป็นรัฐ บางคนคิดว่ารัฐที่สมบูรณ์ควรจะต้องมีจำนวนประชากรมาก และเป็นประเทศใหญ่ ถ้าความคิดเช่นนี้ถูกต้องก็จะต้องตอบปัญหาอีกว่า ประเทศใหญ่หรือประเทศเล็กนั้นดูจากอะไร ดูจากจำนวนพลเมืองหรือดูจากอำนาจทางการเมืองของประเทศนั้น เท่าที่ปรากฏยังไม่มียุติกำหนดจำนวนแน่นอนได้ อริสโตเติล กล่าวว่า รัฐที่สมบูรณ์หรือรัฐที่ดีนั้นควรมีพลเมืองประมาณ 5,000 คน ซึ่งก็มีลักษณะเป็นนครรัฐ (City State) ซึ่งก็ยังไม่อาจถือเป็นเกณฑ์ที่แน่นอนได้ ฉะนั้นการกำหนดจำนวนพลเมืองที่จะเป็นรัฐ จึงทำไม่ได้

ขนาดของพลเมืองที่จะเป็นรัฐจะต้องคำนึงถึงจำนวนประชากรที่สามารถเลี้ยงชีพได้ สามารถรวบรวมกำลังทางการเมืองได้หรือไม่ ฉะนั้นจำนวนพลเมืองคงจะมีขนาดเท่าใดจึงไม่สำคัญ แต่ถ้าสามารถปกครองตนเองได้ก็เป็นรัฐได้ มีข้อคิดเกี่ยวกับพลเมืองว่า การนับจำนวนพลเมืองนั้นจะไม่รวมหมดทกคน จะยกเว้นพวกทาส นักท่องเที่ยว และชาวต่างชาติ โดยถือว่าเป็นเพียงสมาชิกของรัฐเท่านั้น และผู้ที่พลเมืองเท่านั้นที่จะต้องเป็นทหารบก ชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในรัฐนั้นจัดเป็นกำลังสำคัญยิ่งในด้านช่างฝีมือและเป็นกำลังของประเทศในด้านกองทัพเรือ สิ่งเหล่านี้จะแสดงให้เห็นความยิ่งใหญ่ของรัฐ และแน่นอนรัฐที่อุดมขึ้นมิใช่ดูจากจำนวนพลเมืองมากมาย ยิ่งมีจำนวนมากมักมีการปกครองไม่ดี ส่วนเมืองที่มีการปกครองดีมักมีจำนวนพลเมืองในขอบเขตจำกัด อาจมีข้อโต้แย้งว่า ถ้ากฎหมายดีก็จะเป็นแบบแผนที่ดี แต่อาจจะมีข้อยกเว้นสำหรับหมู่ชนหลายๆ ซึ่งจะมีเพียงอำนาจเทวสิทธิ์ (Divine Power) ซึ่งเป็นอำนาจที่มองไม่เห็น แต่เป็นอำนาจที่คนส่วนใหญ่ยอมรับ ซึ่งผู้ใช้อำนาจอาจเป็นบุคคลคนเดียวหรือมอบให้คณะบุคคลนำไปดำเนินการบริหาร ซึ่งเชื่อว่าอำนาจนี้พระเจ้ามอบให้กษัตริย์ ประชาชนไม่มีสิทธิ์คัดค้านหรือต่อต้าน ถึงแม้ว่าการปกครองนั้นไม่ยุติธรรมก็ตาม

นอกจากนี้พลเมืองของรัฐจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการปกครอง การเมือง การเลือกตั้ง การออกเสียงเลือกตั้ง ทั้งผู้บริหารและผู้อยู่ใต้การปกครองต่างจะต้องรู้จักหน้าที่ของตนเองคือรู้จักแบ่งแยกภาระหว่าง การบริหารทางการเมือง และหน้าที่ทางการเมือง แต่ทั้งสองสถาบันจะต้องทำหน้าที่ประสานงานและบริหาร เพื่อสนองความต้องการของสังคมทั้งหมดในแง่การกระจาย แจกแจง การกำหนด หรือความเอนใจของครอบครอง กำหนดระเบียบแบบแผนเพื่อป้องกันการขัดแย้ง รวม

ทั้งการเสริมสร้างและคงไว้ซึ่งสถาบัน และลักษณะพฤติกรรมร่วม ซึ่งก่อให้เกิดความสามัคคีกลมเกลียวภายในรัฐ ทั้งนี้รัฐบาลมีหน้าที่ปกครองพลเมืองและให้ความยุติธรรมด้วย

2. อาณาเขตหรือดินแดน (Territory) ภายในดินแดนของรัฐประชาชาตินี้หมายถึงว่าเป็นอาณาบริเวณที่ถูกแบ่งและเป็นที่ยอมรับกัน โดยทั่วไป ซึ่งจะถูกแบ่งโดยเส้นพรมแดน (Boundary) ซึ่งแสดงว่ารัฐนั้นมีสิทธิใช้อำนาจการปกครอง คืออำนาจอธิปไตยเหนือบริเวณนั้นได้เต็มที่ แนวคิดเกี่ยวกับอาณาเขตเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะเป็นส่วนประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของรัฐ นอกจากจะบอกให้รู้ถึงขอบเขตของประเทศ การใช้อำนาจอธิปไตยเหนือบริเวณนั้นแล้ว ยังเป็นเครื่องกำหนดให้ทราบถึงความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านด้วย เพราะเส้นพรมแดนนั้นจะกำหนดอำนาจอธิปไตยทั้งบนพื้นดินและทางทะเลอีกด้วย

3. ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ (External Relation) ลักษณะที่ติดอีกอย่างหนึ่งของรัฐประชาชาติก็คือ มีพรมแดนติดต่อกับทะเล ทั้งนี้เพราะเหตุว่าเมื่อมีการติดต่อกับชาวต่างชาติ ซึ่งย่อมนำเอาสินค้าบริการและวัฒนธรรมแปลกๆ มาสู่ประเทศ นอกจากนี้การเพิ่มจำนวนประชากรไม่ว่าเป็นการเพิ่มตามธรรมชาติ หรือพ่อค้าต่างชาติก็ตาม ย่อมก่อให้เกิดการตั้งถิ่นฐาน การค้า และจำนวนการประกอบกิจการเพิ่มขึ้น พฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดมีกฎหมายระเบียบข้อบังคับใหม่ๆ เพิ่มขึ้น เพื่อป้องกันความปลอดภัยของประเทศและเพื่อความยุติธรรมแก่สังคม

เมืองท่ามีความสำคัญยิ่ง เพราะการขยายตัวของรัฐออกสู่ภายนอกได้นั้นต้องอาศัยอำนาจทางทะเล ในบางขณะเมืองท่าอาจถูกตัดแปลงให้เป็นประโยชน์ต่อรัฐในด้านการทหาร เช่น อาจถูกตัดแปลงมาเป็นฐานทัพเรือใช้ป้องกันประเทศ และอำนาจทางทะเลที่มีอยู่ควรสอดคล้องกับหน้าที่การงานของฐานทัพเรือ นั้น ผู้บังคับบัญชาต้องมีอิสระในการตัดสินใจไม่ตกอยู่ใต้อิทธิพลของผู้ใดผู้หนึ่ง กำลังทางทหารเรือได้มาจากพลเมืองที่ตั้งถิ่นฐานในบริเวณเมืองท่าเรือหรือฐานทัพนั้นรวมทั้งชาวต่างชาติด้วย ความสำคัญของความสัมพันธ์กับต่างประเทศ ไม่ว่าจะผ่านทางพื้นดิน หรือทางทะเลที่มีต่อรัฐ แต่ละรัฐย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของพลเมืองในรัฐนั้น รัฐบาลย่อมเป็นฝ่ายกำหนดและแก้ไขปัญหาซึ่งจะเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์กับต่างประเทศ หลักในการพิจารณาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐคือ

1. อำนาจ ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐเกี่ยวข้องกับทาสสร้างอำนาจ และการใช้อำนาจโดยรัฐ
2. ผลประโยชน์ของชาติ แต่ละรัฐย่อมปฏิบัติทางการเมืองทุกประการ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของรัฐตนไว้

3. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ อริสโตเติลเชื่อว่าภูมิศาสตร์เกี่ยวข้องกับอำนาจทางทหาร และครอบครอง อิตครอง ด้วยกำลังทหาร และเขาเชื่อว่า ภูมิอากาศย่อมมีอิทธิพลเหนือกิจกรรมของมนุษย์

4. ลักษณะเฉพาะของประชากร (Population Characteristics) ในการอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสิ่งแวดล้อม อริสโตเติล เห็นว่าอิทธิพลธรรมชาติจะมีอยู่เหนือพฤติกรรมของรัฐประชาชาติและพลเมือง เขาสรุปว่า

1. ประชากรมีอาศัยอยู่ในเขตอากาศหนาว และในยุโรปจะมีลัทธิ แต่ขาดความฉลาด และความชำนาญ ยังคงไว้ซึ่งอิสระเสรี แต่ขาดความชำนาญทางการเมือง จึงไม่สามารถจะทำการปกครองผู้อื่นได้
2. ชาวเอเชีย เป็นบุคคลผู้มีความฉลาด และเป็นช่างประดิษฐ์ แต่ขาดลัทธิ ดังนั้น จึงต้องตกเป็นทาส และไร้อิสรภาพ
3. อริสโตเติลเป็นชาวกรีก เขาเชื่อว่าชาวกรีกซึ่งอยู่ระหว่างกลางของภูมิศาสตร์ทั้งสอง เป็นผู้มีลัทธิสูง และมีความฉลาด เป็นผู้มีความคิดอิสระ สามารถที่จะปกครองรัฐอื่นๆ ได้ และอาจจะรวมตัวกันเป็นรัฐเดี่ยวก็เท่ากับว่าสามารถปกครองโลกได้

แต่อย่างไรก็ตาม ชาวกรีกเองก็มีความแตกต่างอยู่ในพวกของตนเอง พวกหนึ่งอาจจะเป็นคนฉลาด หรือกล้าหาญเท่านั้น แต่อีกพวกหนึ่งอาจมีคุณสมบัติทั้งสองประการก็ได้ โดยเฉพาะสมาชิกสภาพิตินันท์ จะต้องมีความสมบูรณ์ทั้งสองประการ ลัทธิจะก่อให้เกิดความใกล้ชิดและรักพวกพ้อง อำนาจในการปกครองและความรักอิสรภาพย่อมมีอยู่ทุกคน

5. ลักษณะโครงสร้างภายใน (Internal Structure) ตามที่ได้กล่าวแล้วนั้น รัฐที่ดีจะต้องมีพรมแดนติดต่อกันกับแผ่นดิน และทะเล ให้มากที่สุด อย่างไรก็ตามลักษณะของอาณาบริเวณเหล่านี้จะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ วกกันกล่าวคือ

1. สุขภาพอนามัยและการสาธารณสุข เป็นความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเมืองที่จะตั้งอยู่ในแนวตะวันออก ซึ่งจะได้รับอิทธิพลของลมตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งมีผลต่อสุขภาพ ส่วนอีกด้านหนึ่งจะถูกกำบังจากลมเหนือซึ่งเป็นลมหนาว ที่ตั้งของเมืองควรจะต้องปลอดภัยจากตัวข้าศึกและสะดวกต่อการปกครอง
2. กิจกรรมภายใน เกี่ยวกับน้ำสะอาดและแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์เป็นสิ่งจำเป็น ควรจะมีอ่างเก็บน้ำฝนลงวนไว้ใช้เมื่อเกิดสงคราม

3. เพื่อความแข็งแกร่งและเหมาะสมต่อระบบการปกครองที่แตกต่างกัน เช่น การปกครองแบบราชาธิปไตย (Oligarchy) หรือแบบราชาธิปไตย (Monarchy) ต้องใช้ในประเทศที่มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่สูง (Acropolis) ส่วนในพื้นที่ราบ (plain) เหมาะสมต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Democracy) หรืออภิชนาธิปไตย (Aristocracy) ซึ่งเป็นการปกครองโดยคนกลุ่มน้อยซึ่งเป็นคนดีที่สุด
4. กำแพงเมือง ถ้าอาณาเขตของเมืองมีกำแพงล้อมรอบย่อมก่อให้เกิดความปลอดภัยเมื่อมีสงคราม เพื่อป้องกันข้าศึกและเป็นเครื่องกำบังภัยแก่ราษฎร ในยามปกติกำแพงเมืองก็เปรียบเสมือนเครื่องประกันที่แสดงความโอ้อ่าเมืองที่มีกำแพงย่อมได้เปรียบกว่าเมืองที่ปราศจากกำแพง

นอกจากนี้การวางผังเมือง ต้องจัดระบบถนนหนทาง และบ้านเรือนให้เหมาะสมและสะดวกต่อการคมนาคมขนส่ง และการอพยพโยกย้าย

จากแนวความคิด "รัฐอุดมคติ" ของอริสโตเติล ซึ่งมีหลักสำคัญ 5 ประการ คือ ขนาด ประชากร อาณาเขตหรือดินแดนความสัมพันธ์กับต่างประเทศ ลักษณะเฉพาะของประชากร และ ลักษณะโครงสร้างภายในของรัฐ ซึ่งเป็นองค์ประกอบในการวิเคราะห์รัฐประชาชาติ ดังนั้นในบทเรียนนี้ จะวิเคราะห์ "รัฐ" ในเชิงภูมิศาสตร์การเมืองเพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้ศึกษาและสนใจผู้ที่ จะวิเคราะห์เรื่อง "รัฐ" ต้องตระหนักถึงรายละเอียดอันเป็นองค์ประกอบของแต่ละรัฐ ซึ่งอาจมีคุณสมบัติที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันก็ได้

ในการบริหารประเทศ รัฐบาลทุกประเทศจะต้องวางแผนและนโยบายในการบริหารประเทศทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องแผนยุทธศาสตร์ของชาติ (National Strategy) การที่จะวางแผนและเขียนนโยบายของรัฐบาลได้นั้น รัฐบาลจะต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับประเทศของตน ดังนั้นรัฐบาลจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์โครงสร้างภายในของแต่ละประเทศ เพื่อที่จะได้นำข้อมูลไปเพื่อดำเนินการ หรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในด้านบริหารของรัฐบาลนั่นเอง

การวิเคราะห์โครงสร้างภายในทางภูมิศาสตร์การเมืองของรัฐในขณะนี้ อาจแบ่งออกได้ง่าๆ 2 ประเภท กล่าวคือการวิเคราะห์โครงสร้างทางกายภาพของรัฐ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของรัฐในด้านรูปธรรม และโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของรัฐ ซึ่งเป็นโครงสร้างทางนามธรรมนั้น แต่ละประเภทต่างก็มีปัจจัยต่างๆ ในการวิเคราะห์ นอกจากนี้ในการวิเคราะห์พื้นที่ทางการเมืองนี้ย่อมมีความแตกต่างกันหลายระดับ และอายุของรัฐก็แตกต่างกันเชิงในด้านกำเนิดรัฐ

และการสลายตัวโดยเจตนาอย่างอื่น การวิเคราะห์จะเสนอแนวทางเฉพาะประเทศที่เป็นเอกราช อันมีอำนาจอธิปไตยที่สมบูรณ์เท่านั้น ทั้งนี้ยกเว้นไม่กล่าวถึงประเทศที่ยังคงอยู่ใต้อำนาจอธิปไตยของประเทศอื่น ไม่ว่าจะคงอยู่ในระบบของเมืองขึ้น ระบบที่ถูกเข้าครอบครองหรือระบบของการช่วยปกป้องของประเทศอื่นและทวีปแอนตาร์กติกา เพราะยังไม่นับเป็นหน่วยหนึ่งทางการเมืองของแต่ละประเทศที่เข้าครอบครอง

การวิเคราะห์โครงสร้างทางกายภาพของรัฐ

1. โครงสร้างทางกายภาพโดยทั่วไป : แร่แยกออกจากศูนย์กลาง

แต่ละรัฐประชาชาติ ย่อมแบ่งหน่วยการปกครองย่อยลงไปอีก เช่น Counties, Cities, Towns, Parishes, Provinces หรือ Départements ซึ่งหน่วยทางการเมืองนี้จะถูกยกฐานะนี้ ตามความมุ่งหมายของรัฐ ซึ่งย่อมหมายถึงความรวมถึงรัฐประชาชาติแบบสหรัฐ หรือสหพันธรัฐ เช่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย หรือ แคนาดา

หน่วยทางการเมืองซึ่งมีระดับสูงกว่าประเทศเอกราช ได้แก่ Empire (จักรวรรดิ) ซึ่งเป็นหน่วยการเมืองที่รวมเอารัฐอธิปไตยเหล่านั้นเข้าด้วยกัน เช่น British Commonwealth หน่วยทางการเมืองของประเทศฝรั่งเศส และเนเธอร์แลนด์ ก็มีโครงสร้างเช่นเดียวกับสหราชอาณาจักร อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาถึงเรื่องนี้ ทุกคนย่อมมีอิสระในความคิดถึงหน่วยการเมืองที่ใหญ่ที่สุด ไม่ว่าจะเป็น Arab Union, Western European Federation, North Atlantic Union หรือ World Union ก็ตาม

ตั้งที่บรรษัษมาแล้วในบทที่ 6 ถึงการขยายตัวของรัฐ การเกิดรัฐต่างๆ ขึ้นในโลก ไม่ว่าในรูปแบบของรัฐโบราณหรือรัฐใหม่ ดังนั้นในการวิเคราะห์โครงสร้างภายในของรัฐ จำเป็นที่จะต้องนำข้อมูลเหล่านั้นมาร่วมวิเคราะห์เพราะข้อมูลในอดีตย่อมสามารถจะแจกแจงรายละเอียดถึงสภาพและสถานะของรัฐ เช่น พรหมแดนและอาณาเขต ประชาชนของแต่ละรัฐ ซึ่งอาจจะมีต้นกำเนิดจากชาติเดียว เผ่าพันธุ์เดียว และมากลายเป็นหลายชาติหลายเผ่าพันธุ์ แต่มาร่วมกันสร้างชาติใหม่และรัฐใหม่ นอกจากนี้วิธีการดำรงชีพของประชาชนในแต่ละประเทศนั้น ก็ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพสังคมวัฒนธรรมดั้งเดิมของกลุ่มชนชาติต้นๆ นั้นเอง

ความมุ่งหมายในการวิเคราะห์ปัญหาทางภูมิศาสตร์การเมือง ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเนื้อที่ของรัฐ ความมุ่งหมายของทุกรัฐก็คือ การรวบรวมเนื้อที่และประชากร (ตามทฤษฎีของ Retzel) มารวมกันเข้าเป็นดินแดนหนึ่งหรือเป็นอาณาบริเวณหนึ่งของรัฐ รัฐจะต้องใช้ความพยายามอย่างไรที่จะรวบรวมพื้นที่ในภูมิภาคต่างๆ กัน มาเป็นดินแดนของรัฐ

ในทศวรรษ ความพยายามเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางการเมืองภายใน ต้องขึ้นอยู่กับกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่ดี อย่างไรก็ตาม องค์การทางการเมืองส่วนท้องถิ่นย่อมคล้อยตามไปกับองค์การทางการเมืองส่วนกลาง ลักษณะโครงสร้างของสังคมส่วนมาก ไม่ว่าจะกล่าวถึง ระดับชนชั้น ครอบครัว ศาสนา และการศึกษาก็ตาม รัฐจะต้องพิจารณาในองค์ประกอบต่างๆ อย่างรอบคอบ เพราะปัจจัยเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตทางการเมือง ในบางรัฐอาจมีความโน้มเอียงมากกว่ารัฐอื่น

ในรัฐสมัยใหม่จะพยายามพัฒนาเกี่ยวกับองค์การทางการเมืองเศรษฐกิจอย่างน้อยที่สุดก็เกี่ยวกับระบบเงินตรา วางโครงสร้างสถาบันทางเศรษฐกิจ และวางนโยบายการค้าระหว่างประเทศ ไม่ให้เสียเปรียบ ยิ่งไปกว่านั้นรัฐต่างๆ จะต้องจัดการเสริมสร้างเกี่ยวกับการผลิต สินค้า การค้า ราคา และค่าจ้าง ฯลฯ

ประการสุดท้าย ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญก็คือ เราอาศัยอยู่ในโลกซึ่งประกอบขึ้นด้วยรัฐต่างๆ และรัฐเหล่านี้อาจถูกทำลายโดยรัฐอื่นๆ ดังนั้น แต่ละรัฐจะต้องปลุกใจและเสริมสร้างความซื่อสัตย์จงรักภักดีในหมู่ประชาชนของตน เพื่อต่อสู้กับความจงรักภักดีของประชาชนของประเทศต่างๆ

เมื่อกล่าวถึงเนื้อหาของรัฐหนึ่งหน่วย นักภูมิศาสตร์ย่อมหมายความว่า จะประกอบด้วยภูมิภาคต่างๆ ที่แตกต่างกัน แต่มีใช้ว่าจะรวมเอาชนทุกชั้นอยู่รวมในบริเวณเดียวกัน ในทางภูมิศาสตร์การเมือง ความสนใจของเราคือปัญหาในการรวมภูมิภาคที่มีลักษณะแตกต่างกัน เข้ารวมเป็นหน่วยเดียว ไม่ว่าจะเป็นการรวมในแนวตั้งหรือแนวนอนก็ตาม

หน้าที่ของรัฐประการแรกที่มีต่อเนื้อหาของรัฐก็คือ การใช้ประโยชน์จากพื้นดิน การพัฒนาอุตสาหกรรม การค้า และศึกษาถึงโครงสร้างสังคมในภูมิภาคต่างๆ ที่มีความแตกต่างกัน เพื่อที่จะนำเอาประโยชน์จากผลการศึกษาขึ้นมาพัฒนาหรือปรับปรุงส่วนที่ขาดความสมบูรณ์ แต่ในสหรัฐอเมริกาจะศึกษาเรื่องนี้โดยเฉพาะภายในรัฐเท่านั้น ในบริเวณเนื้อหาของรัฐนั้นจำเป็นต้องมีรัฐบาลปกครองและบริหาร ฉะนั้น ปัญหาแรกและจะเป็นปัญหาอยู่ตลอดไป ก็คือ ทำอย่างไรจึงจะเชื่อมโยงเนื้อที่เหล่านี้ให้คงอยู่ หรือเนื้อหาของรัฐที่แยกออกไปหรือเนื้อหาของรัฐที่มีความแตกต่างกันนั้นจะทำอย่างไร เพื่อให้เข้ามาอยู่ร่วมกันอย่างดี ดังตัวอย่างเช่น

นักภูมิศาสตร์การเมืองได้วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับประเทศอันดอร์รา หรือลิกเตนสไตน์

1. ภูมิภาคเหล่านี้ถูกแบ่งแยกจากรัฐอื่นโดยลักษณะภูมิศาสตร์ หรือโดยเชื้อชาติ
2. ภูมิภาคเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านมากหรือน้อยเพียงไร
3. ในภูมิภาคเหล่านี้มีความแตกต่างในลักษณะโครงสร้างของพลเมือง โครงสร้าง

ทางเศรษฐกิจ และความนึกคิดทางการเมืองอย่างไรบ้าง

นักภูมิศาสตร์จะเข้าใจถึงการคมนาคมขนส่งในภูมิภาคต่างๆ ที่มีภูมิประเทศแตกต่างกัน ว่ามีความสะดวกหรือง่ายประการใด Simple และนักภูมิศาสตร์อีกหลายคนได้อธิบายถึงลักษณะภูมิศาสตร์การเมืองตั้งแต่ป่าไม้บนเทือกเขาแอนพาลา เขียนไปถึงแนวเทือกเขาซีกตะวันตก ซึ่งมีทะเลทรายอยู่ระหว่างกลาง การศึกษาค้นคว้าของ Whittlesey เกี่ยวกับเทือกเขาวัลตาแรน (Val d'Aren) ซึ่งอยู่ทางเหนือของเทือกเขาพีเรนีสในสเปนซึ่งมีปัญหามากมาย ในรัฐสมัยใหม่ส่วนใหญ่สามารถแก้ไขปัญหานั้นได้โดยการพัฒนาให้มีถนนหนทางและโทรเลข ปัจจุบันปัญหาเรื่องภูมิประเทศนี้ยังคงมีอยู่ในบางส่วนของคาบสมุทรบอลข่าน ในเขตลาตินอเมริกา ในแนวเทือกเขาแอนดิส และในประเทศจีน

ความต้องการขององค์การบริหารของรัฐไม่เพียงแต่จะให้มีการติดต่อคมนาคมขนส่งจากภูมิภาคหนึ่ง ไปยังภูมิภาคที่อยู่ถัดไปเท่านั้น แต่ยังมีความต้องการให้มีการติดต่อคมนาคมขนส่งจากศูนย์กลางไปยังบริเวณชายแดนอีกด้วย นั่นก็คือ ระยะเวลาเป็นองค์ประกอบสำคัญในเรื่องแรงแยกออกไปจากจุดศูนย์กลาง เป็นที่แน่นอนว่าระยะเวลาภายในรัฐย่อมขึ้นอยู่กับขนาดและรูปร่างของรัฐ อุปสรรคของมนุษย์ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาโดยทั่วไปก็คือ การขาดความสัมพันธ์ติดต่อกันในบริเวณที่ไม่ค่อยมีผู้อาศัยเป็นบริเวณที่อันตรายและทุรกันดาร เช่น ในบริเวณเทือกเขาต่างๆ ในยุโรปกลาง หรือเทือกเขาแอนพาลาเขียน ซึ่งเป็นบริเวณซึ่งถูกแบ่งแยกออกจากภาคต่างๆ แม้แต่บริเวณเทือกเขาแอลป์ในยุคนิยมกลาง ปัญหาว่าอะไรจะปกคลุมอยู่เหนือยอดเขานั้นยังมีข้อคิดน้อยกว่าว่าทำอย่างไรจึงจะมีทางป้องกัน หรือให้ความปลอดภัยแก่ผู้เดินทางซึ่งจะถูกโจมตีโดยพวก "Robber Barons"

อีกประการหนึ่งบริเวณที่ว่างเปล่า ซึ่งถูกตัดขาดไปจากภูมิภาคอื่น โดยลักษณะภูมิประเทศและระยะเวลาแล้ว มหาสมุทรยังเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งในการก่อให้เกิดการแบ่งแยก ประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศแรกที่มีความสนใจและทำการทดลองเกี่ยวกับการสำรวจทางทะเล จัดการโดยองค์การของรัฐบาลหมู่เกาะอินเดียตะวันตก และเกาะเรอูเนียน ในมหาสมุทรอินเดีย ปัจจุบันจัดเป็น Departements ของประเทศฝรั่งเศส และสามารถส่งผู้แทนของ Departements ไปยังสภาแห่งชาติได้ เช่นเดียวกับรัฐอ่าวสาบ สาเหตุบางประการก็เกิดขึ้นจากกลุ่มชนที่ชั่วร้าย และต่างเผ่าพันธุ์กัน ซึ่งไม่ยอมเป็นมิตร ย่อมก่อให้เกิดเป็นอุปสรรคในการติดต่อและเกิดการแบ่งแยกกันขึ้น รัฐบาลเยอรมันได้ประกาศยืนยันให้โลกรู้ว่า การแบ่งแยกปรัสเซียตะวันออกไปโดยฉนวนโปแลนด์จะเป็นการกระทำที่จะไม่ปรากฏขึ้นอีกครึ่งหนึ่งเลย

ปัญหาสำคัญที่สุดของรัฐก็คือ ถ้าหากความสัมพันธ์ของคนภายในเขตชายแดนของรัฐ ก. มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับคนในเขตชายแดนของรัฐ ข. มากกว่าจะติดต่ออย่างใกล้ชิดกับรัฐ

เดียวกัน นั่นคือว่า เป็นสิ่งที่ปรากฏอย่างธรรมดาในกรณีที่พรมแดนจะถูกเปลี่ยนแปลง ตัวอย่างเช่น กรณีของออสเตรีย-ฮังการี ใน พ.ศ. 2465 แต่ก็ยังมีองค์ประกอบอีกหลายประการที่จะเป็นสาเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพรมแดน เช่น ในภูมิศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดเกี่ยวกับการเศรษฐกิจกับภูมิศาสตร์ของประเทศอื่นมากกว่าในเขตแดนของตน ตัวอย่างเช่น ในภูมิภาคที่สำคัญของแคนาดา เช่น ในเขตที่ล้อมรอบทะเลสาบเกรตเลกส์ มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกา มากกว่าในกลุ่มประเทศของตนเอง ในกรณีที่ภูมิภาคหนึ่งมีความเจริญเติบโตภายในกลุ่ม แต่อยู่ห่างไกลจากศูนย์กลางการบริหาร ส่อมดำเนินกิจการไปโดยลำพัง ซึ่งกรณีเช่นนี้เป็นปัญหาสำคัญของ Australian Commonwealth ซึ่งแต่ละหน่วยการเมืองจะแบ่งแยกการดำเนินกิจการเกี่ยวกับการค้าต่างประเทศกับสหราชอาณาจักรโดยตรง ในรัฐออสเตรเลียตะวันตก และตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศบราซิล ก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตามนักภูมิศาสตร์จะระมัดระวังการสรุป โดยนับเอาอุปสรรคทางลักษณะภูมิประเทศเป็นสาเหตุหนึ่ง หรือจะนับเอาสถานการณ์ทางเศรษฐกิจเข้าด้วย โดยการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในด้านการเมือง ลองพิจารณาถึงรัฐแคลิฟอร์เนียตอนใต้ถูกแบ่งแยกจากศูนย์กลางสำคัญของสหรัฐอเมริกาโดยทะเลทรายและเทือกเขา และประจันหน้ากับมหาสมุทรแปซิฟิก ไกลออกไปอีกฝั่งคือ ดินแดนของชาวเอเซียตะวันออก แต่ถึงกระนั้นก็ยังมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดในด้านการเศรษฐกิจภายในสหรัฐเป็นอย่างดี

ในกรณีของที่ราบอัลซัส ซึ่งถูกตัดขาดจากฝรั่งเศสโดยเทือกเขาสูงไวส์จัส และเป็นภูมิภาคที่อยู่ติดกับเยอรมนีตอนใต้เพียงข้ามที่ราบลุ่มแม่น้ำไรน์ และสามารถจะติดต่อเยอรมนีตอนเหนือโดยทางแม่น้ำ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ทำให้มีการติดต่อทางเศรษฐกิจได้อย่างดี กรณีนี้อาจเป็นข้อยกเว้น ว่าด้วยเครื่องมือ และเทคโนโลยีอันทันสมัย แคว้นอัลซัสไม่มีอุปสรรคใดๆ ที่จะตัดขาดการติดต่อทางด้านเศรษฐกิจอย่างใกล้ชิดกับฝรั่งเศส เช่นเดียวกับเยอรมนี

การที่ภูมิภาคต่างๆ ถูกแบ่งแยกจากกัน โดยอุปสรรคนานาประการ และเป็นสาเหตุให้มีการติดต่อกับดินแดนภายนอกประเทศอย่างใกล้ชิดนั้น ก็ยังเป็นสาเหตุให้เกิดแรงแยกออกจากศูนย์กลางน้อยกว่าลักษณะและอุปนิสัยของพลเมืองในรัฐนั้นๆ เช่นว่า ในภูมิภาคใดที่มีลักษณะโครงสร้างทางสังคมแตกต่างกันไป ความโน้มเอียงของรัฐที่ต้องการให้สังคมนั้นเปลี่ยนโครงสร้างให้เป็นเช่นเดียวกัน ทั้งหมดย่อมจะบังเกิดการต่อต้าน รัฐจะต้องใช้ความพยายามอย่างมากในการรวมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจากการแตกต่างกันอย่างมากมาช กรณีเช่นนี้ได้ประสบกับผู้นำของ อังการี และฮุสเสอวิช ก่อนปี พ.ศ. 2461

- อย ไรคือ ลักษณะพิเศษเฉพาะของสังคมที่สำคัญของแต่ละรัฐ ทุกๆ คนคิดว่าภาษาและ

ศาสนา แต่ที่ต้องรวมถึง การศึกษา มาตรฐานการครองชีพ โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสถาบัน
ต่างๆ ทำที่ของประชาชนที่มีต่อชนชั้นและเผ่าพันธุ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปรัชญาทางการเมือง

เนื้อหาของหัวข้อนี้ เราจะต้องคำนึงถึงสาขาวิชาภูมิศาสตร์ ซึ่งได้รับการพัฒนาในอดีต นั่นก็คือ ภูมิศาสตร์สังคม (Social Geography) ปัญหาส่วนใหญ่ที่เราได้ข้อมูลจากการ
กระจายของประชากร ศาสนา หรือเผ่าพันธุ์ มากกว่าข้อมูลเกี่ยวกับความแตกต่างในท่าทีทาง
สังคมในภูมิภาคต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่เราต้องการอย่างยิ่ง

ความจริงที่ว่าแคว้นอัลซัส พลเมืองส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันแคทอลิก เช่น
เดียวกับชาวฝรั่งเศส แต่ไม่เหมือนกับส่วนใหญ่ของชาวเยอรมัน นับเป็นความสำคัญน้อยกว่าความ
จริงที่ว่า ความสัมพันธ์ของศาสนาและรัฐคล้ายคลึงกับจักรวรรดิเยอรมัน ในปี พ.ศ. 2324 ถึง
2461 และนั่นก็คือมีข้อขัดแย้งในการปฏิบัติของนักบวชผู้สอนศาสนาในสาธารณรัฐฝรั่งเศสเกิดขึ้น

ความแตกต่างในนิพจน์ในการศึกษาเกี่ยวกับมนุษยศาสตร์นั้นไม่นับเข้าในสาเหตุนี้
ในการแจกแจงจำนวนเปอร์เซ็นต์ของคนชาวในประเทศต่างๆ ของยุโรปไม่ว่าจะมีผมสีบลอนด์
ผมสีน้ำตาล สีเทาเงิน หรือสีดำก็ตาม ความจริงปรากฏว่าไม่มีผลสะท้อนในเรื่องทางสังคมหรือ
ทางการเมืองเกิดขึ้นในประเทศเหล่านี้เลย

ในทางตรงข้ามในสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศซึ่งมีความแตกต่างอย่างมากในภูมิภาค
ต่างๆ เกี่ยวกับนิพจน์ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในสังคม วงการเศรษฐกิจ และวงการทาง
การเมือง เราได้ทำแผนที่และศึกษาถึงความแตกต่างในเรื่องนิพจน์ แต่เราไม่ได้ศึกษาถึง
ปรากฏการณ์ในตัวของมันเอง นั่นก็คือความแตกต่างในพฤติกรรมเหล่านั้นพอจะเป็นที่เข้าใจกันในเรื่อง
ที่เกี่ยวกับภูมิศาสตร์การเมืองภายในของสหรัฐอเมริกาว่าปัญหานิพจน์นี้เป็นสาเหตุที่สำคัญข้อหนึ่ง
เกี่ยวกับภูมิศาสตร์มนุษยชาติ ซึ่งเกี่ยวข้องกับอย่างยิ่งกับภูมิศาสตร์กายภาพ

นักภูมิศาสตร์จะมีความคุ้นเคยกับความแตกต่างในด้านเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ซึ่ง
เป็นสาเหตุหนึ่งในการแตกแยกความสามัคคีภายในประเทศ แต่เป็นความจริงที่ว่ารัฐสมัยใหม่เกือบ
ทุกรัฐมีประสบการณ์ทางการเมืองในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างรัฐอุตสาหกรรมสูงขึ้นไปกับประเทศที่
มีโครงสร้างเศรษฐกิจแบบเกษตรกรรม แต่กลับเป็นความแตกต่างที่จะนำไปสู่ความผูกพันอย่างแน่น
หนามากกว่าการแข่งขันกัน

ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อรัฐมีฐานะเป็นหน่วยสังคมทางการเมือง ความต้องการและความ
จำเป็นของรัฐที่จะต้องรวบรวมชีวิตทางการเมืองเข้าสู่จุดมุ่งหมายอันเดียวกัน พฤติกรรมทางการเมือง
เมืองเป็นลักษณะพิเศษคือ ไม่มีลักษณะยึดหยุ่น ถ้าหากว่าภูมิภาคใดก็ตามที่มีแนวความคิดทางการเมือง
เมืองอุดมการณ์และสถาบันทางการเมืองอย่างหนึ่งโดยพวกเขาเหล่านั้นต้องต่อสู้เพื่อให้ได้มา ย่อม

เป็นการยากที่จะนำเขาเหล่านั้นให้เปลี่ยนไปสู่ระบบที่แตกต่างไปอีก ถึงแม้ว่าภูมิภาคนั้นแต่ก่อนนี้ได้ถูกแบ่งแยกออกไป แต่สมัครใจที่จะอยู่ร่วมกันเป็นรัฐเดี่ยวด้วยเหตุผลที่ว่า เป็นเผ่าพันธุ์เดียวกัน ตัวอย่างก็คือชาวโปแลนด์ ชาวเชโกและชาวสโลวัก ในกรณีที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ.2461 ซึ่งเป็นปัญหาอยู่ยากมาก

2. โครงสร้างทางกายภาพ : แรงรวมเข้าสู่จุดศูนย์กลาง

ในบทความตอนต้นได้กล่าวถึงสาเหตุหลายประการ ที่เป็นองค์ประกอบก่อให้เกิดแรงแยกออกจากศูนย์กลางอันเนื่องมาจากเนื้อหาของรัฐในภูมิภาคต่างๆ เป็นอุปสรรคในการที่จะร่วมเข้าเป็นหน่วยเดียวกันได้ ในการที่จะพิจารณาถึงประเด็นที่ว่า จะมีแรงกระตุ้นชนิดใดที่จะช่วยดึงให้ภูมิภาคเหล่านั้นเข้ามาสู่จุดศูนย์กลางอันเดียวกัน ในกรณีคาบสมุทรอิตาลีตอนเหนือย่อมติดต่อกับแผ่นดินใหญ่ แต่ถูกตัดขาดโดยเทือกเขาแอลป์ มีประชากรตั้งถิ่นฐานและพูดภาษาเดียวกันตั้งแต่สมัยกลาง และมีการคลี่คลายทางประวัติศาสตร์ ร่วมกันมาจนกระทั่งมีฐานะเป็นรัฐ แม้ประเทศออสเตรียซึ่งมีพรมแดนติดกับอิตาลี หรือประเทศอื่นๆ ก็ตาม ไม่มีประเทศใดคิดจะรวมเอาประเทศอิตาลีเข้าไว้ด้วยกัน ด้วยมีเหตุผลขัดแย้งสองประการ ประการหนึ่งคือ อิตาลีมีฐานะเป็น Papal States คือเป็นที่ตั้งศูนย์กลางคริสตจักรของโลกตะวันตก อีกประการหนึ่งก็คือความคิดที่ว่า จักรวรรดิอันยิ่งใหญ่แห่งเดียวของโลกมีอาณาเขตจากเยอรมันตอนเหนือ ไปจนจรดภาคเหนือของอิตาลีถูกทำลายโดยการปฏิวัติฝรั่งเศส ด้วยเหตุผลนี้เองจึงเป็นแนวทางให้ผู้นำของชาวอิตาลีเล็งเห็นจิตใจอย่างหนักแน่นในการรวมประเทศอิตาลี

แนวความคิดหนึ่งซึ่งเป็นอุปสรรคในการรวมตัวของอิตาลี ก็คือความผิดพลาดในสมัยกลางของประเทศเยอรมัน ซึ่งได้ตั้งประเทศขึ้นมา ในขณะที่อาณาจักรฝรั่งเศสและราชอาณาจักรอังกฤษ ได้สถาปนาเป็นรัฐเป็นผลสำเร็จ ในระยะนั้นจักรวรรดิเยอรมันซึ่งได้รับสถาปนาเป็นจักรพรรดิ มีพระราชประสงค์จะสถาปนาจักรวรรดิโรม โดยการสร้างรัฐประชาชาติข้ามเทือกเขาแอลป์ และรวมผลเมืองซึ่งมีเชื้อชาติต่างๆ กันเข้าด้วยกัน แต่แนวคิดนี้ถูกทำลายลงเมื่อจักรพรรดิดำเนินทอนพระราชอำนาจ จนกระทั่งเหลือเพียงประเทศเยอรมันเท่านั้น

ความจริงก็คือว่า ประเทศย่อมมีชื่อเป็นสัญลักษณ์ มีรัฐบาล มีสนธิสัญญาระหว่างประเทศ ในการดำรงอยู่ของรัฐ และมีพรมแดนที่จำกัดแน่นอน แต่ปัจจัยเหล่านี้ย่อมจะไม่ก่อให้เกิดรัฐขึ้นได้ ถ้าหากว่าขาดการรวมอำนาจ หรือแรงรวมเข้าสู่จุดศูนย์กลาง ซึ่งจะเชื่อมภูมิภาคต่างๆ ของรัฐ เช่น เส้นพรมแดนเป็นขอบเขตของประเทศ รัฐย่อมมีอำนาจอธิปไตยเหนือพรมแดน ฉะนั้นการ

เคลื่อนไหวต่างๆ พฤติกรรมต่างๆ และอำนาจอิทธิพลที่ย่อมสละคฤหคฤงที่พรมแดน พรมแดนจึงทำหน้าทีเป็นแรงดันทุกสิ่งทุกอย่างเข้าหาจุดศูนย์กลาง

3. การคมนาคมสื่อสาร การขนส่ง และบูรณาการทางการเมือง (Communication, Transportation, and Political Integration)

การคมนาคมและการสื่อสารและการถ่ายทอดข่าวสาร เป็นพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งพัฒนามาจากความคิด การควบคุมแนวความคิดรวบยอด และเป็นการคาดคะเนหรือตัดสินได้ว่าใครบ้างที่ยอมรับแนวความคิดที่คล้ายๆ กัน ภาษาและการแสดงกริยาท่าทางย่อมเป็นทางสื่อความหมายสำหรับมนุษย์ และการดำรงอยู่ของสังคม รัฐบาลได้พยายามหาทางที่จะขยายและควบคุมระบบการศึกษาและระบบการถ่ายทอดข่าวสารเพื่อให้เป็นสื่อกลางของการรวมตัวอย่างแข็งแกร่ง

การคมนาคมและการสื่อสาร ที่มีผลต่อบูรณาการทางการเมืองมีอยู่ 4 รูปแบบด้วยกันคือ

1. การสื่อสารโดยทางภาษา โดยกล่าววาจาต่อกัน (Verbal Communication) บุคคล ต่อกลุ่ม บุคคล ในพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมืองก็คือการติดต่อจากบุคคลไปสู่ผู้ชน

2. การถ่ายทอดข่าวสารโดยใช้สัญลักษณ์หรือสัญลักษณ์ต่างๆ (Symbolic Communication) เป็นการใช้นั้นการถ่ายทอดด้วยวาจาและภาษา ในข้อนี้จะมีการเคลื่อนไหวร่างกาย แขน มือ และนิ้วมือ โดยใช้เป็นสัญญาณ การแสดงออกทางใบหน้า การเคลื่อนไหวทางดวงตา ทุกสิ่งทุกอย่างนี้เป็นการรวมสื่อความหมายทั้งสิ้น ถึงแม้จะขึ้นอยู่กับระยะทางระหว่างผู้รับ-ส่งข่าวสารที่ใช้ภาษาใบซึ่งต่างภาษาก็ตาม ก็ไม่เป็นอุปสรรคสำคัญ

3. การถ่ายทอดข่าวสารโดยการมองเห็นภาพ (Visual Communication) ซึ่งสามารถส่งเสริมความจริงใจและความซื่อสัตย์ของแต่ละคนซึ่งจะแสดงต่อผู้นำของตนแสดงต่อประเทศในกิจกรรมของชาติ ต่อสาธารณสถาน หรือปฐนียสถาน ดังเช่น โบสถ์วิหารในพุทธศาสนา ย่อมเป็นศูนย์รวมของศาสนิกชน เป็นต้น

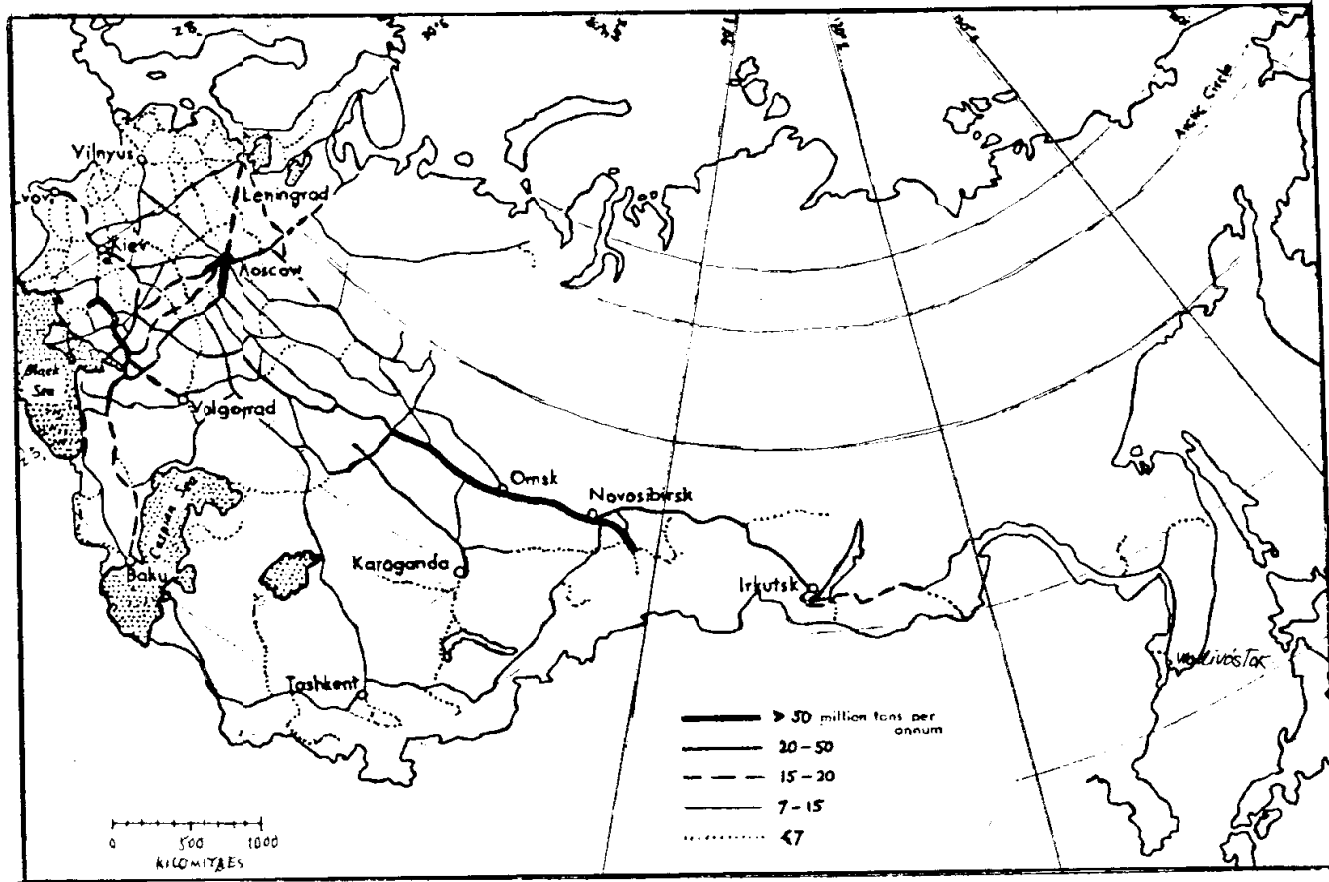
4. การคมนาคมขนส่งสินค้าและบริการ ซึ่งเป็นผลจากการแลกเปลี่ยนระหว่างพื้นที่ต่างๆ ที่กำหนด ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนประโยชน์ซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะเป็สินค้า เงินตรา ซึ่งการขนส่งที่ดีจะเป็แรงกระตุ้นการเคลื่อนไหวระหว่างพื้นที่ในอัตราที่สูงขึ้น

ถ้าปราศจากระบบการคมนาคมและการสื่อสารที่ดีและเพียงพอ่อมอาจทำให้ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยไม่มั่นคงได้ เพราะระบบการถ่ายทอดข่าวสาร ย่อมเป็แรงสนับสนุนรัฐบาลในการที่จะสร้างสรรวัฒนธรรม ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายทางการเมืองที่สำคัญ และยังเป็นปัจจัยสำคัญให้ผู้นำที่จะทำการปกครอง โดยความยินยอมพร้อมใจ แทนที่จะใช้กำลังทหารบังคับ แต่ใน

บางพื้นที่การคมนาคมย่อมมีอุปสรรคในเรื่องภาษา และลักษณะทางภูมิประเทศดังเช่นในเวียดนาม ภาคใต้ (ก่อนการรวมเป็นประเทศเดียวกัน) หรือในแอฟริกา การบูรณาการทางการเมืองจะสัมฤทธิ์ผล สูงสุดต่อเมื่อมีการขยายขอบข่ายของระบบคมนาคมและการสื่อสารให้กว้างขวางในทุกพื้นที่โดยทาง วิทยุ โทรทัศน์ โดยใช้ภาษาประจำชาติ และระบบการขนส่งทั้งระบบคือทางถนน ทางรถไฟ ทาง เรือ และทางอากาศ เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานั้นเป็นตัวอย่างของระบบการคมนาคม-การสื่อสาร ซึ่งรัฐบาลจะต้องเป็นผู้สนับสนุนเพื่อให้บรรลุบูรณาการทางการเมือง ซึ่งในระบบการคมนาคม- การถ่ายถอดข่าวสาร ลีรูปแบบดังกล่าวข้างต้นนั้นย่อมเป็นสิ่งที่แต่ละประเทศหรือรัฐบาลย่อมสนับสนุนแตกต่างกัน แต่เพราะเหตุที่ว่าคุณค่าของการขนส่งในทางภูมิศาสตร์ย่อมแสดงภาพให้เห็น เด่นชัด ดังนั้นการคมนาคมในรูปแบบนี้ จึงเป็นรูปแบบที่สำคัญยิ่งก็คือการให้บริการด้านคมนาคม (Facilitating Communication) นั่นเอง

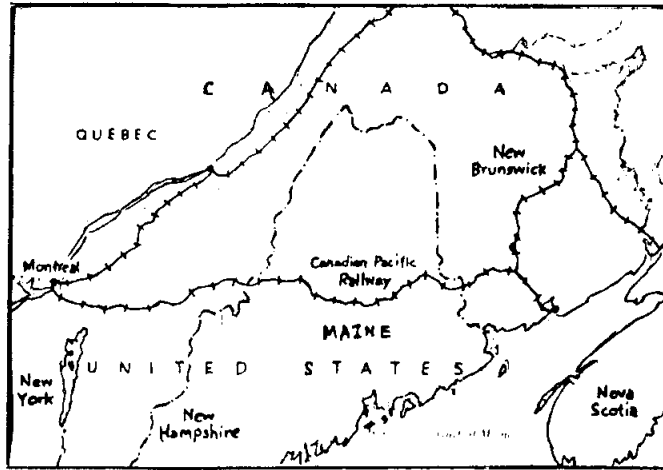
การก่อสร้างทางหลวง และทางรถไฟโดยรัฐบาลเป็นผู้จัดทำ ในระยะแรกนั้นเป็น ความสำคัญอย่างยิ่งในด้านบูรณาการทางการเมือง ทางรถไฟ ได้สนองนโยบายของรัฐบาลอย่าง ดีที่สุดในคริสต์ศตวรรษที่ 19 และในคริสต์ศตวรรษที่ 20 การก่อสร้างทางรถยนต์ และสนามบิน ได้เริ่มมีความสำคัญขึ้น

การสร้างทางหลวงเชื่อมระหว่างรัฐเป็นการเชื่อมโยงศูนย์กลางของนครหลวงระหว่าง รัฐเป็นตัวอย่างอันดีของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา การริเริ่มในปี พ.ศ. 2490 เป็นข้อเสนอเกี่ยวกับการ ป้องกันประเทศ ซึ่งเป็นระบบที่จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบชีวิตชาวอเมริกัน และเปลี่ยนแปลงปรับ ปรนระบบการใช้ที่ดิน (Landuse Pattern) ภายในสองทศวรรษ ทางหลวงระหว่างรัฐและทาง ค่วน ได้สร้างเพิ่มขึ้นในเขตชานเมืองใหม่และศูนย์กลางเมืองชนบทด้วยนับได้ว่าชาวอเมริกัน ประมาณ 96 เปอร์เซ็นต์จะอาศัยอยู่ในเขตที่ใกล้เคียงกับทางหลวงและทางค่วนนี้

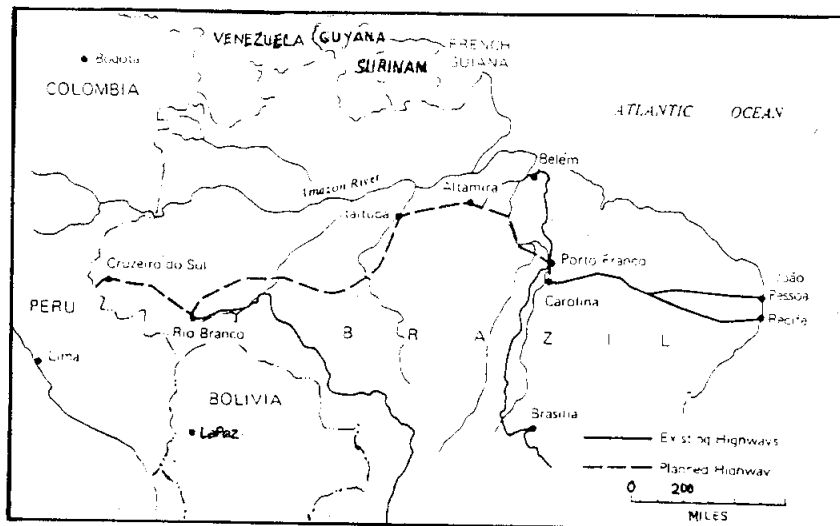

รูปที่ 7.1 : ทางรถไฟของสหภาพโซเวียต ศูนย์กลางอยู่ที่มอสโก เป็นการแสดงการ
เชื่อมโยงระหว่างเมืองหลวงและภูมิภาคโคตเด็ยว

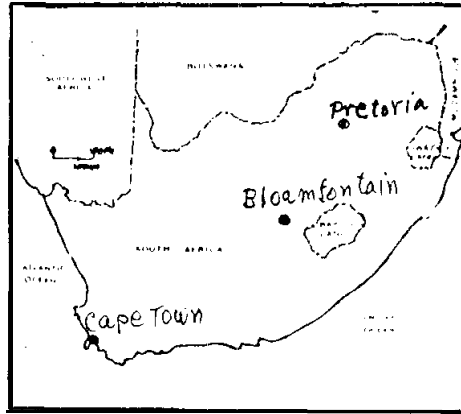

รูปที่ 7.2 : แสดงทางรถไฟสาย Canadian Intercolonial Railway และ Canadian Pacific Railway เชื่อมข่ายการคมนาคมขนส่งทั่วประเทศ

รูปที่ 7.3 : The Amazonian Highway : เป็นสายการคมนาคมขนส่งที่เชื่อมโยงภูมิภาคภายในเขตทรอปิคภาคตะวันตก ภูมิภาคฝั่งแอตแลนติก ซึ่งเจริญก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจ

รูปที่ 7.4 : ประเทศแอฟริกาใต้ แสดงที่ตั้งศูนย์กลางของรัฐบาลและ การบริหารประเทศ ณ เมืองพริโตเรีย องค์การนิติบัญญัติตั้งอยู่ ณ เมืองเคปทาวน์ และศูนย์กลางฝ่ายตุลาการตั้งอยู่ ณ เมืองโบลมฟอนเทน เป็นการแสดง ศักยภาพรวมเข้าสู่ศูนย์กลาง

เช่นเดียวกับประเทศแคนาดา เมื่อ พ.ศ. 2410 ได้มีพระราชบัญญัติให้มีการสร้าง ทางรถไฟผ่านเขตต่างๆ ซึ่งอยู่รอบทะเลสาบเกรตเลกส์ คือ มอนทรีล ควิเบกและเซนต์จอห์น ของนิวบรันสวิก ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการป้องกันประเทศและบูรณาการทางการเมืองด้วย

ในกลางศตวรรษที่ 19 ปรากฏว่าการสร้างทางรถไฟมีอิทธิพลมากในรัฐสมัยใหม่ ใน เยอรมันเป็นตัวอย่างที่ดีของทวีปยุโรปในการสร้างทางรถไฟมีสายใยทั่วประเทศ ซึ่งเป็นเวลาเดียวกับแคนาดาได้ตระหนักถึงปัญหาของรัฐต่างๆ ที่อยู่ไกลเมืองหลวง

ในทวีปอเมริกาใต้ ประเทศบราซิล ได้พยายามแก้ปัญหาแรงแยกออกจากจุดศูนย์กลาง ในเรื่องชายแดน แต่รัฐบาลบราซิลได้สร้างทางหลวงขึ้นชื่อ "The Amazonian Highway" เพื่อ บูรณาการทางการเมืองระหว่างรัฐภาคตะวันตกและเขตแถบมหาสมุทรแอตแลนติกที่เจริญรุ่งเรือง

ในประเทศออสเตรเลียได้มีการสร้างทางรถไฟ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2444 เชื่อมรัฐนิวเซาท์ เวลส์ และวิกตอเรีย ซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากอังกฤษเป็นอย่างมาก แต่ออสเตรเลียมีปัญหาในเรื่องขนาดรางรถไฟ เพราะแต่ละรัฐใช้ขนาดไม่เท่ากัน ซึ่งต่อมาได้มีการแก้ไขขนาดของรางรถไฟ ซึ่งสามารถทำให้รถไฟแล่นติดต่อกันระหว่างรัฐได้โดยตลอดทาง และรัฐทางตะวันตกของออสเตรเลีย อยู่ในภูมิภาคที่โดดเดี่ยว แต่รัฐบาลได้ใช้นโยบายการร่วมมือระหว่างรัฐอุตสาหกรรมและรัฐเกษตรกรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวบูรณาการทางการเมืองไว้

4. ทฤษฎีการคมนาคม (Communication Theory) นักภูมิศาสตร์จำนวนมาก มีความสนใจเกี่ยวกับการดำรงอยู่ของหน่วยการเมืองต่างๆ องค์ประกอบสำคัญซึ่งจะต้องโน้มน้าวให้

เกิดการรวมตัวของภูมิภาคขึ้น (Centripetal Forces) และปัจจัยหลายประการที่ก่อให้เกิด การแตกแยก (Centrifugal Forces)

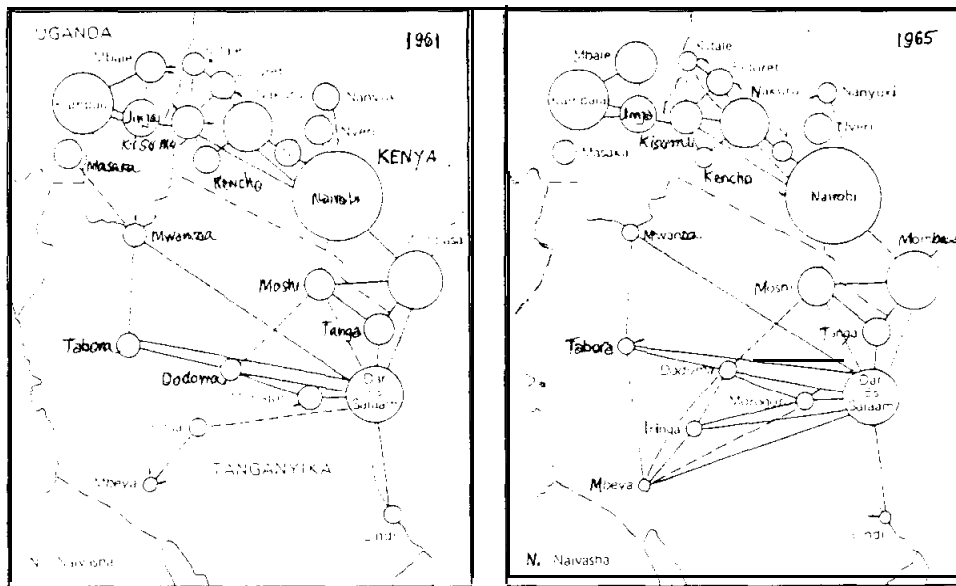
เหตุผลสำคัญประการแรกก็คือ การแตกต่างทางกายภาพของรหว่างที่ซึ่งภูมิศาสตร์การ เมืองจะเน้นถึงโครงสร้างทางกายภาพของรัฐ เพราะจะมีผลกระทบถึงขีดความสามารถของรหว่าง ที่นั้นๆ ที่จำต้องมีหน้าที่ทางการเมืองโดยธรรมชาติ ดังเช่น มีหน้าที่เป็นเมืองหลวง เมือง เส้น ทางคมนาคมขนส่ง ศูนย์กลางการค้า ศูนย์กลางการเรียนภาษาฯ และสิ่งสำคัญก็คือ 'สิ่งแตกต่าง ทางกายภาพเป็นสัญลักษณ์ที่เด่นทางภูมิประเทศ ซึ่งเราจะต้องศึกษานั้นเอง ลักษณะทางกายภาพ เหล่านี้ก็ควรจะดำรงอยู่ตลอดไป แต่การวิเคราะห์เกี่ยวกับ "การไหลในการดำเนินการ" (Transaction Flow) ระหว่างรหว่างที่ที่กำหนดนั้นมีผลให้ภูมิศาสตร์เกิดแนวความคิดเด่นชัดใหม่ๆ จากกระบวนการที่เป็นรากฐานเดิมนั้นเพื่อ เชื่อมประชาชนในพื้นที่นั้น เข้ากันกับองค์การทางการเมือง อย่างแน่นแฟ้น

การเคลื่อนไหวการค้า (Transaction) ในที่นี้หมายถึงการแลกเปลี่ยน ระหว่างหน่วยการเมืองต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการคมนาคม การสื่อสาร การขนส่งสินค้า การ เคลื่อนย้ายประชากรและการแลกเปลี่ยนการให้บริการ ดังนั้นการวัดผลอย่างสมบูรณ์ของการ เคลื่อนไหวเหล่านี้จะถกนำมาชี้ให้เห็นถึงการประเมินค่า ซึ่งผลเมืองในแหล่งนั้นเกี่ยวข้องกับผู้อื่น ซึ่งกันและกันอย่างไรก็ตามบรรณาการระหว่างพื้นที่เหล่านั้นไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์ระดับสูง กับการเคลื่อนไหวเหล่านั้น ยังคงมีปัจจัยอีกหลายอย่างที่มีผลกระทบต่ออย่างเห็นชัด รวมทั้งความ สำคัญซึ่งผูกพันระหว่างกัน

ความเด่นชัดของกิจกรรมหนึ่งอาจนำไปสู่ปฏิริยาทั้งสองด้าน คือผลกระทบในด้านที่ เป็นคุณประโยชน์และให้โทษ ซึ่งย่อมขึ้นอยู่กับชนิดของข่าวที่ใช้แลกเปลี่ยน บางครั้งการเคลื่อนย้าย ย่อมได้รับรางวัลตอบแทน (Mutually Rewarding) บางครั้งก็ได้รับการลงโทษแทน (Mutually Depriving)

เอ็ดเวิร์ด ซอยา (Edward Soja) ได้แสดงให้เห็นบทบาทการบูรณาการของการ คมนาคมในแอฟริกาตะวันออก โดยการยกตัวอย่างปริมาณของ "ศูนย์ข่ายโทรศัพท์" ซึ่งสาย โทรศัพท์จะเชื่อมโยงระหว่างประเทศเคนยา อุ간다 และแทนกันยิกา และเป็นระบบสื่อสาร ทางเดียวซึ่งเปรียบเสมือนเส้นชีวิตซึ่งเกิดบูรณาการทางการเมืองระหว่างสามประเทศ ถึงแม้ว่า จะมีอุปสรรคบ้างบางประการระหว่างการติดต่อภายในประเทศเกิดขึ้นในระหว่างที่มีการติดต่อ ระหว่างประเทศในเวลาเดียวกัน หรือมีอุปสรรคต่อจำนวนการใช้หรือระยะทางหรือโดยอุปสรรค ทางธรรมชาติก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุ간다 จัดเป็นประเทศที่อยู่โดดเดี่ยวที่สุด แต่อย่างไร

ก็ตาม “ศูนย์ข่าวโทรทัศน์ข้ามประเทศ” นี้เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการรวมตัวระหว่างภูมิภาคขึ้น หรือก่อให้เกิดแรงรวมเข้าสู่จุดศูนย์กลาง ซึ่งเกิดบูรณาการทางการเมืองระหว่างเคนยา อูกานดา และแทนซาเนีย

รูปที่ 7.5 : ศูนย์ข่าวโทรคมนาคมสามประเทศ

การวิเคราะห์โครงสร้างทางการเมือง ทางด้านสังคมและทางเศรษฐกิจ

1. โครงสร้างทางการเมือง

นับตั้งแต่รัฐมีกำเนิดขึ้นในโลก รัฐก็เป็นสถาบันทางสังคม (ครายละเอียดในบทที่ 1) โดยมีการวิวัฒนาการกำเนิดของรัฐมาเป็นระยะเวลายาวนานหรือในเวลาที่กำหนด (ดูบทที่ 4) โดยสรุปก็คือรัฐเป็นสถาบันทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการที่กลุ่มมนุษย์ได้รวบรวมพื้นที่ของกลุ่มผู้ล่าเหยื่อ มารวมเข้าด้วยกัน และมีวัตถุประสงค์ร่วมกันที่เหมือนกันคือ การบริหารรัฐโดยให้มีความมั่นคงและปลอดภัยจากศัตรูภายนอกและจากภายในประเทศ

ออปเพนไฮเมอร์ (Oppenheimer 1975 : 4) ได้เขียนไว้ในหนังสือชื่อ "State" และได้ให้ความเห็นว่ารัฐเป็นองค์การของการใช้วิธีการทางการเมือง ซึ่งพัฒนาขึ้นเมื่อวิธีการทางเศรษฐกิจได้สร้างสิ่งของขึ้นมามากพอสำหรับการสนองความต้องการของคนเราแล้ว จนถึงขั้นที่สิ่งของเหล่านั้นอาจถูกแย่งชิงปล้นไปได้ด้วยการรุกรานดังเช่น ออปเพนไฮเมอร์ได้เชื่อมโยงลักษณะการทำมาหากินแบบต่างๆ กันกำเนิดรัฐ เช่น พวกล่าสัตว์ พวกที่ทำการเพาะปลูกโดยใช้เครื่องมือแบบโบราณชนิดกัน มีวิถีชีวิตแบบอิสระไม่มีรัฐต่อเมื่อเทคนิคทางการเพาะปลูกได้พัฒนาขึ้น เช่น มีการใช้คราดไถนาและเพาะปลูก ซึ่งแสดงว่าสภาพทางเศรษฐกิจได้เจริญขึ้น เครื่องมือเพาะปลูกทำได้ ผลผลิตเพิ่มขึ้น และเพื่อชาวนามีผลผลิตเพิ่มมากขึ้นเป็นสาเหตุที่ผู้อื่นมาแย่งชิงเอาไป เพราะพวกที่ทำการเพาะปลูกเป็นพวกที่อยู่ติดที่ดิน แต่อยู่กันอย่างกระจัดกระจาย จึงป้องกันตนเองได้ยาก ส่วนพวกเลี้ยงสัตว์ (Herdsman) เป็นพวกที่อยู่เป็นกลุ่มก้อน เดิมทีสังคมเลี้ยงสัตว์มีความเท่าเทียมกัน มีการแบ่งสัตว์กันในจำนวนเท่าๆ กัน แต่ต่อมาเมื่อพวกเลี้ยงสัตว์ออกปล้นสดมภ์ และเมื่อได้สิ่งของก็จะมาแบ่งปันในกลุ่ม ดังนั้นความไม่เท่าเทียมจึงเกิดขึ้นเรื่อยๆ และปรากฏให้เห็นชัดในรูปของการเป็นเจ้าของทาส ผู้หญิงและอาวุธเป็นต้น พวกเลี้ยงสัตว์มักไม่ฆ่าศัตรู ถ้าไม่ปล่อยไปก็จะเอาเข้ารวมเผ่าด้วยกัน การใช้คนเป็นเครื่องมือแรงงานเกิดขึ้นภายหลังชุมชนมีระดับความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจสูงขึ้น โดยมีความมั่งคั่ง มีทุน ซึ่งสามารถจะเพิ่มพูนไปได้มากกว่านี้ก็ต่อเมื่อได้แรงงานเข้ามาช่วย สังคมของพวกเลี้ยงสัตว์ได้ผ่านขั้นตอนนี้ก่อนกลุ่มผู้ประกอบอาชีพอื่นๆ การที่พวกเลี้ยงสัตว์เอาคนมาใช้เป็นทาสก่อให้เกิดเงื่อนไขที่เป็นพื้นฐานของรัฐ จะขาดอยู่ก็แต่เพียงการมีดินแดนอาณาเขตที่เฉพาะของตนเท่านั้น

ดังนั้น โครงสร้างภายในของรัฐในขณะนั้นก็คือสังคมเริ่มมีการแบ่งแยกแฉกแฉงทางเศรษฐกิจมากขึ้นและนำไปสู่การก่อตัวของชนชั้น ซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะแบ่งออกเป็นชนชั้นสูง เสรีชน ล่ามัญชน และทาส และพวกเลี้ยงสัตว์ได้ใช้วิธีการทางการเมือง (การรุกรานปล้นสดมภ์) เพื่อเพิ่มพูนความมั่งคั่งของตน และพวกที่ทำการเพาะปลูก เมื่อถูกรุกรานมากขึ้น แต่ก็ไม่ได้หรือ

พยายามปลดแอกกลุ่มพวกตนก็ไม่สำเร็จ เมื่อเวลาผ่านไปนาน เข้ากลุ่มผู้เพาะปลูกจึงเรียนรู้ที่จะยอมตกอยู่ภายใต้การควบคุมและอำนาจของผู้รุกราน โดยยอมเสียส่วยส่งอาหารและสิ่งของอื่นๆ ให้แก่ผู้รุกราน เพื่อที่จะสามารถดำรงชีพอยู่ได้โดยสงบสุข ดังนั้นรัฐประเภทรัฐศักดินาหรือรัฐเจ้าขุนมูลนายจึงมีโครงสร้างภายในทางสังคมดังกล่าวข้างต้น

ความคิดของแนฟเพนไฮเมอร์ดังกล่าวข้างต้นนี้เกี่ยวกับการกำเนิดของรัฐและวิวัฒนาการของรัฐ และในการศึกษาหน้าที่ของรัฐในขณะนั้น จะเห็นว่ารัฐมีหน้าที่หลักอยู่สองประการคือ การนำเอาทรัพยากรและส่วนเกินของผลผลิตมาใช้เพื่อประโยชน์ของผู้มีอำนาจในรัฐ และประการที่สองคือการปกป้องคุ้มครองผู้อยู่ภายใต้อำนาจซึ่งผู้มีอำนาจได้ถูกยึดทรัพยากรจากกลุ่มชนผู้อยู่ใต้อานาจนั้น โดยคอยระวังไม่ให้รัฐอื่นมาปล้นสะดมทรัพย์สินและกำลังคนภายในขอบวงอำนาจของตนดังนั้นรัฐในสมัยก่อน จึงมิได้ทำหน้าที่ให้บริการอย่างอื่นแก่คนภายในรัฐ

เกิร์ตซ์ (Geertz 1981 : 13) มีความคิดเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของรัฐแตกต่างจากนักวิชาการอื่นๆ เขาได้เขียนไว้ในหนังสือชื่อ Negara : The Theater State in the Nineteenth Century Bali เขาเสนอความเห็นที่ว่านครบาลี (Negara = นคร) ในศตวรรษที่ 19 มิได้ทำหน้าที่กำหนดและแจกแจงคุณค่าในสังคม เกิร์ตซ์เชื่อว่า "ความคิด-ความเชื่อเกี่ยวกับลักษณะและความเป็นไปของจักรวาล (ตามความคิดของฮินดู) เป็นนามธรรม ที่ต้องมีรัฐ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่เป็นรูปธรรมในการจัดระเบียบสังคมให้สอดคล้องกับความคิด-ความเชื่อให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ กลไกหลักของการต่อสู้ การแข่งขันทางการเมืองในนครบาลีเมื่อศตวรรษที่ 19 ก็คือ พิธีกรรมของราชสำนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพิธีเผาศพ จึงมีขึ้นเพื่อแสดงศักดิ์ของชนชั้นสูง การที่เกิร์ตซ์เห็นว่านครบาลีมีหน้าที่หลักเพียงเพื่อเป็นเครื่องมือในการประกอบพิธีกรรมนั้น ก็เพราะพิธีกรรมมีอยู่มากมาย และมีการใช้เวลาและใช้ทรัพยากรทุ่มเทไปในการประกอบพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์นี้เป็นอย่างมาก สำหรับกิจกรรมด้านอื่นๆ นั้น รัฐไม่ได้ยุ่งเกี่ยวหรือทุ่มเททรัพยากรไปในการดำเนินกิจกรรมเหล่านี้เลย แต่สังคมเฉพาะหมู่บ้านซึ่งเป็นระวางที่ทางการเมืองระดับล่างและขนาดเล็กที่สุดของสังคมเป็นผู้ดำเนินกิจการต่างๆ เช่น การสร้างสิ่งสาธารณูปการดูแลความสงบสุข และการจัดการแก้ไขปัญหาส่วนกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะต้องมีการจัดระเบียบเพื่อดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อย เช่น การแข่งขันน้ำเพื่อใช้ในการเพาะปลูก ชุมชนก็มีการจัดกลุ่มชลประทานคอยควบคุมดูแลในลักษณะดังกล่าวนี้ ในระดับชุมชน รัฐก็ไม่ได้เข้าไปจัดการแต่อย่างใด เพราะสามัญชนรวมกลุ่มกันเอง ดังนั้นรัฐ (นคร) กับสังคม (หมู่บ้าน) จึงเกี่ยวข้องกันเฉพาะกิจกรรมหลักสองอย่าง คือ ในการประกอบพิธีกรรมกับในการทำสงคราม เพราะกิจกรรมสองอย่างนี้เป็นพื้นฐานของสัมพันธภาพอำนาจระหว่างชนชั้นสูงกับ

สามัญชน ชนชั้นสูงของชาติต่างมีบริวาร โดยที่สถานภาพทางสังคมเศรษฐกิจและการเมืองวัดกันจากความสามารถในการควบคุม กำลั้งคนและทรัพย์สิน เพื่อจะนำมาใช้ในการประกอบพิธีกรรมเพื่อแสดงสถานภาพทางสังคม ชนชั้นสูงตระกูลใดสามารถประกอบพิธีกรรมได้อย่างมโหฬารก็แสดงว่าตระกูลนั้นอยู่ในระดับชั้นของสังคมที่สูง และมีความใกล้เคียงกับเทพมาก ซึ่ง Hobbes ก็เคยแสดงความเห็นว่า การประกอบพิธีกรรมของรัฐเป็นเครื่องมือในการตอกย้ำอำนาจของพระเจ้าแผ่นดิน ส่วนมาร์กเห็นว่าพิธีกรรมของรัฐเป็นเครื่องหลอกลวงที่ชนชั้นปกครองสร้างขึ้นเพื่อทำให้การกดขี่ทรัพย์สินจากคนในสังคมเป็นไปอย่างสะดวกมากขึ้น (ช็อนันต์ สมุทวานิช 2530, : 35)

ช็อนันต์ สมุทวานิช (อ้างแล้วหน้า 36-38) ได้สรุปความเห็นเชิงขัดแย้งกับเกิร์ทส์ว่าพิธีกรรมของรัฐมิใช่เป้าหมายทางการเมืองในตัวของมันเอง พิธีกรรมเกิดขึ้นตามทัศนคติและความเชื่อทางจักรวาลจริง แต่ความคิด-ความเชื่อเช่นนั้นเป็น "การสร้างสถาบันทางนามธรรม" (Institutionalization of a normative order) โดยมีพิธีกรรมเป็นเครื่องมือ แต่เป้าหมายก็คือ การควบคุมพฤติกรรมของคนให้มีการยอมรับในความเหนือกว่าของผู้ปกครอง โดยพิธีกรรมที่ประกอบขึ้นอย่างสม่ำเสมอเป็นการสร้างความกลัวโดยไม่มีการทำให้เจ็บปวดทรมานร่างกาย แต่เป็นการสร้างความหวั่นเกรงทางจิตใจ ดังนั้นพิธีกรรมจึงเป็นรูปธรรมที่ทำให้นามธรรมมีความเป็นสถาบันโดยการแสดงให้คนที่เข้าร่วมพิธีกรรม สามารถคาดหมายได้ว่าสถานภาพของตนอยู่ ณ จุดใด และการที่นครบาบิโลนด้านพิธีกรรมโดยปล่อยให้ชนชนระดับหมู่บ้านทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจและอื่นๆ ไม่ใช่เป็นเพราะนครบาบิโลนหรือนครอื่นๆ ในสมัยที่เทคโนโลยียังล้าหลังต้องการทำเช่นนั้นแค่เพียงอย่างเดียว หากเป็นเพราะรัฐสมัยก่อนไม่สามารถทำหน้าที่พิธีกรรมอื่นๆ ได้ด้วยข้อจำกัดในความสามารถที่จะ "บริหารสังคม" เพราะขาดเทคโนโลยี การปล่อยให้ชุมชนจัดทำกิจการต่างๆ ซึ่งเป็นนโยบายที่สมเหตุสมผลและมีต้นทุนที่น้อยที่สุด

กรณีศึกษาข้างต้นเป็นแนววิเคราะห์หน้าที่ของรัฐโบราณ ส่วนหน้าที่ของรัฐใหม่และเป็นรัฐสมัยใหม่หน้าที่ของรัฐย่อมผิดแผกแตกต่างกันไป ดังเช่นรัฐประชาธิปไตย เมื่อประชาธิปไตยมุ่งหวังที่จะให้บุคคลได้รับทั้งความสุขและความเจริญ ดังนั้นรัฐจึงจำเป็นต้องมีหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการและมีวิธีการที่จะเข้าถึงจุดหมายปลายทางเหล่านั้น ซึ่งระบบประชาธิปไตยนั้นมีสิ่งสำคัญอยู่ 2 ประการที่เกี่ยวข้องกันคือ จุดหมายปลายทางที่ถูกต้อง (ends) หรือเรียกว่าเป็นความมุ่งหวังในระบบประชาธิปไตย กับวิธีการของประชาธิปไตย (means) โดยมีหลักการสำคัญว่านโยบายของรัฐใดๆ ถึงแม้ว่าจะเป็นคุณประโยชน์อย่างยิ่งต่อประชาชน เช่น ทำให้เกิดความสุข ความมั่นคงและความปลอดภัยแก่ปวงชนก็ตาม ไม่ถือว่าเป็นนโยบายประชาธิปไตย ถ้าหากว่าวิธีการกำหนดนโยบายนั้น

มิได้เป็นไปตามแบบประชาธิปไตย นั่นคือวิธีการประชาธิปไตยจะต้องมุ่งให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และได้ช้อตกลงใจด้วยเสียงข้างมาก อย่างไรก็ตามในความคิดทางด้านรัฐศาสตร์จึงเชื่อกันว่า "วัตถุประสงค์ที่เป็นประชาธิปไตยนั้นมิได้เป็นหลักประกันว่าจะทำให้เกิดวิธีการแบบประชาธิปไตยได้เสมอไป และวิธีการแบบประชาธิปไตยก็มิได้เป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดวัตถุประสงค์แบบประชาธิปไตยได้เช่นกัน" ดังนั้นคำว่า เสรีภาพ ความเสมอภาคและอำนาจอธิปไตย เป็นทั้งวิถีทาง (วิธีการ) และจุดหมายปลายทาง

ดังนั้นรัฐบาลจะต้องวางนโยบายให้มีการดำเนินการ เช่น เสรีภาพในแง่วิถีทางก็คือ รัฐต้องจัดให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ การอธิบายและการตกลงใจ ซึ่งจะต้องประกอบด้วยหลักเสรีภาพเป็นสำคัญ ในส่วนด้านการปกครองตนเองของประชาชน ซึ่งเรียกว่าเป็นประชาธิปไตยในการปฏิบัติ (democracy in action) ซึ่งเป็นไปได้ทั้งสองอย่าง คือเป็นทั้งจุดหมายปลายทางและวิถีทาง ในแง่ของวิถีทางก็คือ การที่เปิดโอกาสให้บุคคลได้มีส่วนร่วมในการปกครอง เช่น การแสดงความคิดเห็นการถกเถียงหรือการออกเสียงโดยใช้เสียงข้างมาก หรือการออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎรไปปฏิบัติหน้าที่ทางนิติบัญญัติแทนตน เป็นต้น

อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์โครงสร้างของรัฐในแง่รูปแบบและระบบการปกครองของรัฐดังกล่าวข้างต้นนั้นได้กล่าวถึงรัฐประชาธิปไตย หากจะวิเคราะห์ให้ลึกซึ้งไปอีก ก็ต้องนำข้อมูลอื่นมาประกอบอีกด้วย ดังเช่นก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง ประเทศเยอรมนีเป็นประเทศที่มีความก้าวหน้าทางอุตสาหกรรม การเศรษฐกิจและการศึกษา ซึ่งลักษณะเช่นนี้ล้วนแต่เป็นปัจจัยสำคัญในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งถ้ากล่าวตามเหตุผล เยอรมนีน่าจะเป็นประเทศประชาธิปไตยที่สำคัญประเทศหนึ่งในยุโรป แต่สถานการณ์กลับตรงกันข้าม เยอรมนีกลายเป็นประเทศเผด็จการที่ยิ่งใหญ่ของโลก สาเหตุสำคัญที่ทำให้ประเทศเยอรมนีไม่เป็นที่ไปตามทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น ก็เนื่องจากการรุกรานทางประวัติศาสตร์หลายประการที่เป็นอุปสรรคขัดขวางมิให้ประชาธิปไตยได้ฝังรากอย่างมั่นคง และไม่อาจต้านทานต่อกระแสความกดดันอันมหาศาลของระบบฟาสซิสต์ในสมัยนั้นได้

ตามตารางข้างล่างนี้เป็นตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าในการวิเคราะห์โครงสร้างภายในรัฐซึ่งใช้ระบบการปกครองประชาธิปไตยเป็นหลัก ผู้วิเคราะห์จะต้องนำเรื่องระบบวิธีการและการดำเนินการซึ่งขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมในระยะเวลาที่กำหนดมาเป็นองค์ประกอบด้วยตามกรณีศึกษาต่างๆ จะแบ่งรัฐเหล่านี้ออกเป็น 2 ประเภท กล่าวคือ ประเทศที่เป็นประชาธิปไตยมาก (more democratic countries) และประเทศที่เป็นประชาธิปไตยน้อย (less democratic countries) โดยนำประเทศที่อยู่ในภูมิภาควัฒนธรรม (Cultural area) เดียวกันเข้ามาเปรียบเทียบเพื่อลดอุปสรรคในการวิเคราะห์หลายๆ ด้านไปรวมทั้งกำหนดเกณฑ์หรือมาตรฐานสำหรับ

พิจารณาว่าประเทศ 2 กลุ่ม ภูมิภาควัฒนธรรม คือ กลุ่มประเทศยุโรปและกลุ่มประเทศที่พูดภาษาอังกฤษ และกลุ่มประเทศละตินอเมริกา การที่จะพิจารณาว่าประเทศในยุโรปประเทศใดบ้างที่เป็นประเทศที่มีการปกครองประชาธิปไตยอย่างมั่นคงถาวรนั้น ให้ออกจากประเทศดังกล่าวนี้ได้ยอมรับนับถือเอาประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครอง และได้เป็นระบบปกครองที่ใช้ได้ผลตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่หนึ่งเป็นต้นมา ส่วนกลุ่มละตินอเมริกา จะถือว่าประเทศไหนเป็นประชาธิปไตย มั่นคงหรือไม่เพียงใด อาจพิจารณาได้จากความเป็นมาทางการเมืองว่าประชาชนมีโอกาสได้มีส่วนในการบริหารประเทศ และมีส่วนในการเลือกตั้งตัวแทนของตนเข้าไปปกครองประเทศมากน้อยเพียงใด นับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่หนึ่งเป็นต้นไป

กลุ่มประเทศในยุโรปและประเทศที่พูดภาษาอังกฤษ		กลุ่มประเทศละตินอเมริกา	
ประชาธิปไตย (มั่นคง)	ประชาธิปไตย (ไม่มั่นคง)	ประชาธิปไตย (ไม่มั่นคง)	เผด็จการ (มั่นคง)
ออสเตรเลีย	ออสเตรีย	อาร์เจนตินา	โบลิเวีย
เบลเยียม	บัลแกเรีย	บราซิล	คิวบา
แคนาดา	เชโกสโลวะเกีย	ชิลี	สาธารณรัฐโดมินิกัน
เดนมาร์ก	ฟินแลนด์	โคลอมเบีย	เอกวาดอร์
ไอซ์แลนด์	ฝรั่งเศส	คอสตาริกา	เอลซัลวาดอร์
ลักเซมเบิร์ก	เยอรมนี	เม็กซิโก	กัวเตมาลา
เนเธอร์แลนด์	กรีซ	ฮอนดูรัส	ไอติ
นิวซีแลนด์	ฮังการี		อนาคัวส
นอร์เวย์	ไอร์แลนด์		นิการากัว
สวีเดน	อิตาลี		ปานามา
สวิตเซอร์แลนด์	โปแลนด์		ปารากวัย
สหราชอาณาจักร	รูเมเนีย		เปรู
สหรัฐอเมริกา	สเปน		เวเนซุเอลา
	ยูโกสลาเวีย		

ที่มา : จรรยา สุภาพ 2519, หน้า 51

2. โครงสร้างทางด้านสังคมและทางเศรษฐกิจ

ในการเสนอแนวทางการวิเคราะห์โครงสร้างภายในของรัฐในตอนนี้จะกล่าวถึงลักษณะการเศรษฐกิจและลักษณะทางสังคมของประชาชนในรัฐทุนนิยมเป็นตัวอย่างเท่านั้น ในข้อสรุปทางทฤษฎีและแนวคิดใหม่ๆ เกี่ยวกับรัฐทุนนิยมนี้ ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2530:72-75) ได้ศึกษางานของโกลด์ โลและไรท์ (Gold, Lo and Wright 1975, 45-50) ได้สรุปไว้ดังนี้ คือ

(1) รัฐทุนนิยม (Capitalist States) เป็นทั้งโครงสร้างที่ถูกจำกัดโดยตรรกะของสังคมซึ่งรัฐเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและเป็นองค์กรที่ชนชั้นปกครองและตัวแทนของชนชั้นปกครองใช้ประโยชน์เป็นเครื่องมือได้เช่นกัน ดังนั้นรัฐจึงมีความเป็นอิสระพอประมาณ แต่มิได้เป็นอิสระอย่างเด็ดขาด (จากการควบคุมของชนชั้นนายทุน) หรือปลอดจากการควบคุมและใช้ประโยชน์จากชนชั้นปกครอง (จากข้อจำกัดทางโครงสร้าง)

(2) โครงสร้างภายในรัฐและนโยบายที่เป็นรูปธรรมของรัฐ ซึ่งถูกกำหนดโดยโครงสร้างเหล่านั้น เป็นเวทีของการต่อสู้ทางชนชั้น ทฤษฎีเกี่ยวกับรัฐจะต้องพยายามอธิบายการพัฒนาของโครงสร้างเหล่านั้น นั่นคืออธิบายพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของโครงสร้างดังกล่าวด้วย

(3) แนวคิดเกี่ยวกับ "ความเป็นอิสระของรัฐเชิงเทียบเคียง" (relative autonomy of the state) จะต้องมีการพัฒนาทางทฤษฎีต่อไป นักวิชาการสำนัก Structuralist เช่น Nicos Poulantzas ใช้แนวคิดนี้โดยถือว่ารัฐมีความเป็นอิสระสูง มิได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือโดยตรงของชนชั้นนายทุน คำว่า "เชิงเทียบเคียง" ก็มีความสำคัญมาก เพราะบ่งบอกถึงการที่รัฐทุนนิยมไม่อาจปลดปล่อยให้เป็นอิสระจากพลังเห็นวรั้งของระบบนายทุนไปได้ แต่ก็บ่งบอกถึงความจริงที่ว่า "รัฐ" น่าจะเป็นกลุ่มผลประโยชน์ใหม่ แทนที่จะมองว่า "รัฐ" เป็นเพียงสิ่งที่สะท้อนผลประโยชน์ของชนชั้นนายทุนเท่านั้น

(4) การที่ระบบทุนนิยมพัฒนามาจากขั้นต้นของทุนนิยมผูกขาดมาเป็นทุนนิยมผูกขาดที่พัฒนาแล้ว ทำให้รัฐมีบทบาทสำคัญยิ่งในการสร้างสภาพการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการสะสมทุน กล่าวอีกทางหนึ่งก็คือ ระบบทุนนิยมต้องอาศัยการแทรกแซงของรัฐมากขึ้น

(5) การที่รัฐได้รับการกดดันเพิ่มขึ้นในการที่จะให้เข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการสะสมทุนนี้ ก่อให้เกิดการขัดแย้งที่ตามมาหลายประการ ซึ่งก็กลับไปเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาโครงสร้างของรัฐและนโยบายของรัฐด้วย ในแง่ที่ว่ากลไกทางสถาบันที่พัฒนามาในสมัยก่อน เริ่มขาดประสิทธิภาพ ในฐานะที่เป็นกลไกทางการกำหนดนโยบายภายใต้สภาพการณ์ใหม่ของกระบวนการสะสมทุน ชนชั้นปกครองจึงต้องการปรับโครงสร้างรัฐเสียใหม่ ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ในขณะเดียวกันการที่รัฐเข้าไปมีบทบาทในระบบเศรษฐกิจมากขึ้น ย่อมมีผลทำให้

กระบวนการสะสมทุนมีลักษณะเป็นการเมืองมากขึ้นเพราะการตัดสินใจเกี่ยวกับกระบวนการสะสมทุนนี้ ถูกกำหนดโดยองค์การของรัฐมากกว่าโดยบริษัทเอกชน ดังนั้นข้อพิจารณาและหลักเกณฑ์ทางการเมือง จึงได้ถูกนำมาใช้มากขึ้นในการผลิตและการแบ่งสรรทรัพยากร โดยการแทรกแซงกลไกทางตลาด มากขึ้น ผลก็คือ การต่อสู้ทางชนชั้นจึงมีลักษณะทางการเมืองมากขึ้นและเป็นการยากมากขึ้นในการ ที่รัฐจะควบคุมความต้องการของชนชั้นกรรมาชีพให้อยู่แค่ระดับความขัดแย้งกับบริษัทและวงการ อุตสาหกรรม แต่ความต้องการมีแนวโน้มที่จะพุ่งตรงมาที่รัฐและโครงสร้างของรัฐมากขึ้น

กลุ่มชนชั้นปกครอง จัดระบบที่จะปรับโครงสร้างกลไกของรัฐ เพื่อที่จะลดพลังความ ขัดแย้งเหล่านี้ ในด้านหนึ่งก็มีความจำเป็นในการทำให้โครงสร้างให้สามารถวางแผนและบริหาร กระบวนการสะสมทุนมากขึ้น ในอีกด้านหนึ่งก็มีความจำเป็นที่จะควบคุมการต่อสู้ความขัดแย้งทาง ชนชั้น ซึ่งมีลักษณะทางการเมืองมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้ทำให้บทบาทของรัฐในทางเศรษฐกิจมีมากขึ้น การรวมศูนย์อำนาจของฝ่ายบริหาร และการเติบโตของความชอบธรรมของนโยบายของรัฐจึงเป็น ความพยายามด้านหนึ่งในการจัดการกับความขัดแย้งเหล่านี้

ส่วนทฤษฎีที่เกี่ยวกับรัฐที่อาศัยการวิเคราะห์เรื่อง "ชนชั้น" ในปัจจุบันนี้ จัดว่ามีความ แตกต่างไปจากทฤษฎีมาร์กซ์-เลนิน ดังเคมในสาระสำคัญ 2 ประการ คือ ในประการแรกทฤษฎี เกี่ยวกับรัฐของมาร์กซ์ปัจจุบัน ไม่เห็นด้วยกับทัศนะของเลนินที่ว่า รัฐเป็นเพียงเครื่องมือของชนชั้น ปกครอง ประการที่สอง ทฤษฎีเกี่ยวกับรัฐมีหลายทฤษฎีและไม่มีการยอมรับว่า มีทฤษฎีทั่วไปเพียง ทฤษฎีเดียวที่สามารถอธิบายเรื่องรัฐได้ เพราะรัฐในสังคมทุนนิยมมีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์มี แตกต่างกันไป หลัต่างๆ ภายในสังคมจึงมีความเป็นมา ลักษณะ อุดมการณ์และค่านิยม ที่ไม่เหมือน กันเลี้ยวที่เดียว จึงมีความจำเป็นในการศึกษาวิเคราะห์พัฒนาการของรัฐกับสังคม (ทุนนิยม) อย่าง ละเอียดเฉพาะกรณีๆ ไป แม้ว่าประเด็นเรื่องใครเป็นผู้มีอำนาจปกครองรัฐจะเป็นสิ่งสำคัญก็ตาม แต่ทว่าทฤษฎีการมาร์กซ์ ก็วิเคราะห์ประเด็นนี้ในระดับที่กว้างไปกว่าเรื่องใครมีอำนาจปกครองรัฐ ส่วนใหญ่จะเห็นพ้องกันว่า ลักษณะทางชนชั้นของรัฐนั้นจะสะท้อนออกมา โดยผ่านทางโครงสร้างของ การพัฒนาระบบทุนนิยมหรือกล่าวอีกทางหนึ่งก็คือ จากความสัมพันธ์ทางการผลิตนั่นเองและภายใน กลไกทางการเมืองของรัฐเองนั้น ก็ได้มีการต่อสู้และแข่งขันกันระหว่างชนชั้น และกระบวนการทาง สังคมต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจรัฐ

ปูลองท์ซาส (Poulantzas 1974) ได้เสนอความเห็นว่าเป็นสังคมทุนนิยมนั้น มีความ ขัดแย้งทางเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดอยู่ที่ลักษณะทางสังคมของการผลิตที่เพิ่มอยู่ตลอดเวลาเกี่ยวกับการเก็บ เก็บมูลค่าส่วนเกินของผลิตผลที่ดำเนินไปอย่างไม่หยุดยั้ง ความขัดแย้งนี้สร้างปัญหาที่คาบเกี่ยวกัน อยู่สองประการ คือ (1) ความขัดแย้งระหว่างการผลิตทางสังคมกับการเก็บเกี่ยวส่วนเกิน ทำให้

“เอกภาพของชนชั้นกรรมาชีพมีมากขึ้น” เรื่อยๆ จนทำให้สามารถเป็นภัยต่อระบบทุนนิยมได้ และ (2) ความขัดแย้งดังกล่าวทำให้ “ชนชั้นนายทุนขาดเอกภาพ” เพราะการแข่งขันระหว่างกันเองในการเก็บเกี่ยวส่วนเกิน การขาดเอกภาพของชนชั้นนายทุนนี้เอง ทำให้ชนชั้นนายทุนขาดสมรรถภาพในการป้องกันการค้าต่อสู้ของชนชั้นกรรมาชีพ

บทบาทของรัฐจึงอยู่ที่การเข้าใกล้เกลี้ยกล่อมความขัดแย้งดังกล่าวนี้ ด้วยการสร้างเอกภาพทางสังคม เพื่อต่อต้านภัยที่เกิดขึ้นจากเอกภาพของชนชั้นกรรมาชีพ ด้านการขาดเอกภาพของชนชั้นนายทุนดังนั้น รัฐจึงทำหน้าที่สืบทอดโครงสร้างทางชนชั้นในสองลักษณะคือ

1. ในส่วนที่เกี่ยวกับชนชั้นกรรมาชีพ รัฐจะพยายามไม่ให้ชนชั้นกรรมาชีพ รวมเป็นกลุ่มก้อนเดียวกัน แต่จะพยายามทำให้แตกกระจายเป็นกลุ่มเล็กกลุ่มน้อย และลดความสำคัญทางการเมืองและเอกภาพทางการเมืองของชนชั้นนี้ลง ด้วยการทำให้ผู้ใช้แรงงานมีฐานะเป็นพลเมืองที่เป็นพลเมืองที่เป็นปัจเจกบุคคล ด้วยการอาศัยสถาบันทางด้านประชาธิปไตย และการให้ความยุติธรรมในการสร้างภาพของการมีความเสมอภาค การดำเนินการอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรมในการปฏิบัติต่อพลเมือง ฯลฯ ตลอดจนการแปรเปลี่ยนการค้าทางการเมืองของชนชั้นกรรมาชีพโดยส่วนรวม ให้กลายเป็นการค้าต่อสู้เพื่อผลประโยชน์อันคับแคบทางเศรษฐกิจของแต่ละกลุ่มในหมู่ชนชั้นกรรมาชีพทั้งปวง

2. ในส่วนที่เกี่ยวกับชนชั้นนายทุน รัฐทำหน้าที่ของการให้หลักประกันแก่ผลประโยชน์ระยะยาวของชนชั้นนายทุนโดยส่วนรวม ชนชั้นนายทุนไม่อาจเป็นชนชั้นปกครองที่มีความเป็นปึกแผ่นได้ เพราะมีผลประโยชน์ทางชนชั้นที่หลากหลายและไม่ชัดเจน ตรงกันข้ามชนชั้นนายทุนมีการแบ่งแยกออกเป็นส่วนย่อยต่างๆ มากมายเพราะมีผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน ส่วนย่อยเหล่านี้มีการจัดระเบียบเป็น “กลุ่มก้อนทางอำนาจ” (power bloc) หรือเป็นพันธมิตรทางการเมืองภายใต้อำนาจครอบงำของส่วนหนึ่ง กลุ่มอำนาจนี้อยู่ในฐานะที่ล่อแหลมตลอดเวลาและมีความสามารถอย่างจำกัดในการบังคับชนชั้นกรรมาชีพ เพื่อให้ผลประโยชน์ระยะยาวของชนชั้นนายทุนโดยทั่วไปมีเสถียรภาพ หนทางที่จะปกป้องผลประโยชน์ดังกล่าวนี้ได้ก็โดยอาศัยความมีอิสระของรัฐโดยผ่านทางโครงสร้างของรัฐ ซึ่งเป็นสิ่งเดียวที่สามารถอยู่เหนือความแตกแยกขัดแย้งทั้งผลประโยชน์ส่วนตน และเฉพาะเจาะจงของเหล่านายทุนและส่วนย่อยของชนชั้นนายทุนได้ ดังนั้นรัฐจึงต้องมีอิสระและไม่เป็นเครื่องมือของกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดโดยเฉพาะ เพราะมิฉะนั้นจะทำให้รัฐไม่สามารถปฏิบัติภารกิจของการเป็นผู้นำอำนาจในการไกล่เกลี่ยความขัดแย้งทางชนชั้นได้

อย่างไรก็ตาม ความเป็นอิสระของรัฐจะมีอยู่เล็กน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับความมากน้อยของความแตกแยกภายในสังคม ความขัดแย้งภายในชนชั้นต่างๆ และภายในส่วนย่อยๆ ของแต่ละชนชั้น ซึ่งประกอบกันเข้าเป็นกลุ่มอำนาจที่ทำการปกครอง และขึ้นอยู่กับความรุนแรงของการ

ต่อสู้ทางชนชั้นระหว่างชนชั้นกรรมาชีพกับชนชั้นนายทุนโดยทั่วไป

นอกจากนี้ ยังมีลักษณะทางสังคม 2 ประการที่เกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิดกับประชา
ธิปไตย นั่นคือการพัฒนาเศรษฐกิจ (economic development) และระบบการเมืองที่ถูกต้อง
ลักษณะทั้ง 2 ประการนี้ถือว่าเป็นโครงร่างสำคัญของสังคมที่ช่วยสนับสนุนการปกครองระบอบประชา
ธิปไตย หรือรัฐทุนนิยมประชาธิปไตยดังกล่าวข้างต้น สำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจ หมายถึงการ
อุตสาหกรรม (industrialization) ความมั่นคงและความมั่งคั่งทางการเงิน (wealth)
การเปลี่ยนสภาพจากชนบทมาเป็นเมืองให้มากขึ้น (Urbanization) และการศึกษา (education)
ส่วนระบบการเมืองที่ถูกต้อง (legitimacy) หมายถึงความถึงสถาบันต่างๆ ทางการเมืองที่ประชาชน
ถือว่ามีความสำคัญเหมาะสมเกิดขึ้นโดยถูกต้องตามระเบียบแบบแผนและชอบด้วยกฎหมาย

สรุป

การเข้าใจถึงความสำคัญของระวางที่ ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการตั้งถิ่นฐาน
จากระวางที่ส่วนบุคคลไปจนถึงหน่วยพื้นที่ทางการเมือง ซึ่งขึ้นอยู่กับวิวัฒนาการจากหน่วยที่เล็กที่สุด
และสำคัญที่สุด คือ ย่านใจกลาง (core area) และเกิดเป็นเมืองที่มีขนาดและมีความสำคัญใน
ระดับต่างๆ จนกระทั่งชุมชนเกิดขึ้นมากมายหลายขนาด จนกระทั่งเกิดขึ้นเป็น "รัฐ" ซึ่งรูปแบบของ
รัฐจะแบ่งออกเป็น "รัฐเดี่ยว" และ "รัฐรวมหรือสหพันธรัฐ" และมีขนาดตั้งแต่เล็กที่สุดไปจนถึง
ขนาดมหึมา และมีวิวัฒนาการจาก "นครรัฐ" ไปจนถึง "รัฐประชาชาติ" นอกจากนี้ ระวางที่ยังมี
ความสำคัญต่อหน่วยการเมืองซึ่งมีระดับสูงกว่าประเทศเอกราช เช่น สหประชาชาติ สมาคมอาเซียน
สมาคมนานาชาติ นาโต โอเปค และกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด เป็นต้น ซึ่งองค์การหรือหน่วยการ
เมืองดังกล่าวข้างต้นจะสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับระวางที่ทุกขนาด

เมื่อมีความรู้พื้นฐานเรื่องระวางที่และวิวัฒนาการของรัฐแล้ว และมีการวิเคราะห์โครงสร้าง
สร้างภายในของรัฐโดยนำองค์ประกอบด้านกายภาพ การเมือง การเศรษฐกิจและสังคมเข้าร่วม
การวิเคราะห์ ผลที่ได้รับจากการวิเคราะห์สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาประเทศ
และปรับเปลี่ยนแก้ไขนโยบายและแผนงานที่ได้ปฏิบัติไปแล้วด้วย